

לקראת שוב מלכתא

לקבלת הגליון למייל: dirshu@dirshu.co.il

סיפורים ופנינים מרתקים

גליון מס' 509

פנינים לפרשת ויצא פ"ו

הוא קם בסערת רוח וטען בתוקף באוזני הגרש"ז אויערבך: 'אני עצמי הייתי נוכח באותו שיעור של רבי ברוך בער, וברור לי שלא זו היתה כוונת דבריו'... רבי שלמה זלמן הופתע מתגובתו הפתאומית...

זכרונותיו של המשגיח מיישיבת 'קול תורה' הגאון רבי גדליה אייזמן זצ"ל מרבו הגדול, הגאון רבי ברוך בער ליבוביץ זצ"ל, בעל ה'ברכת שמואל'.

"נאמר מה נזרא המקום הזה" (בראשית כ"ה, י"ז)

בהיכלה של ישיבת קמניץ, השיג והשיח הלימודי העיקרי בין התלמידים נסב סביב שיעורי ראש הישיבה רבי ברוך בער ליבוביץ זצ"ל, בעל ה'ברכת שמואל'.

אם ברבות מיישיבות ליטא אופן הצמיחה בישיבה מושפע היה במידה רבה גם מבני הישיבה המבוגרים - אריות בתורה כשלעצמם, הרי שבקמניץ הישיבה כולה נסבה סביב אישיותו ותורתו של רבי ברוך בער. אלו שבאו ללמוד בישיבה כל כוונתם היתה על מנת לשמוע את שיעוריו, ולהתחמם כנגד אשו הגדולה. אין ספק, כי שיעוריו של רבי ברוך בער אשר התייחדו במקורותם, חריפותם ועמקותם, השפיעו רבות על המשגיח דיישיבת 'קול תורה' הגאון הגדול רבי גדליה אייזמן, שבבחרותו כונה בפי תלמידי ישיבת קמניץ 'גדליה ווארשעווער' על שם העיר וורשה בה התגורר. שיעורים של רבי ברוך בער, 'בנו' אותו ב'לומדות' ובעמקות, והצמיחו את שיעור קומתו לשם ולתפארת.

רבי ברוך בער היה מוסר 'שיעור כללי' בישיבה פעמיים בשבוע - בימי שלישי וחמישי, החל מהשעה שתיים עשרה בצהריים ועד השעה אחת ורבע. יום קודם לכן, היתה נכנסת לחדרו קבוצת תלמידים - כעשרים עד ארבעים בחורים מבני כל הגילאים, לשוחח עמו בלימוד. מתוך ה'משא ומתן' שניהל עימם 'נולד' השיעור, כשרבי ברוך בער משתף אותם בחבלי יצירת השיעור וגיבושו. לאחר השיעור, אותם הבחורים שהשתתפו בהכנתו

הטיבו להסבירו ולבארו ביתר פשטות בפני צעירי התלמידים, שהתקשו להסתגל לעומק דברי ראש הישיבה.

חזות לזהות וחוצבת

במהלך השיעור, היה רבי ברוך בער עומד על מדרגות ארון הקודש, ומוסר את השיעור בלהט ובהתלהבות גדולה, כשהוא משקיע בו את מלוא כוחותיו, בבחינת "כל עצמותי תאמרנה". גם בשנותיו האחרונות כשכבר היה חלוש ותשוש, וכמעט לא הגיע לישיבה במשך השבוע, הרי שבימי שלישי המשיך להגיע לאמירת השיעור.

לרדת לסוף דעתו. הדבר לא היה פשוט וקל כלל ועיקר. בפרט הצעירים שבחבורה, שהיו עוד בתחילת דרכם בישיבה, התקשו להסתגל לסגנון ולעומק השיעורים, אשר התאפיינו בחדירה לעבי הסוגיא וניתוחה הדק היטב על כל מרכיביה והסתעפויותיה. כבר סופר, כי לצורך זה, העמידה הישיבה את החשובים שבבני הישיבה, שיחזרו באוזני הצעירים והמתקשים על תוכן השיעורים, ויקרבו את דברי רבי ברוך בער לתפיסתם והבנתם. הבחורים הללו נקראו 'חוזרים'. בלשון חז"ל כונו 'חוזרים' מעין אלו בתואר "ראש לבני כלה", (ברכות נו, א), וכפירוש רש"י שם: "ראש לבני כלה, שמפרש לתלמידים שמועתם - אחר שעמד הרב, והם מחזרין על שמועתם, ויש תלמידים שלא יבינו בדברי הרב ככל הצורך, וזה מבינה להם".

תלמיד ישיבת 'קול תורה' רבי יעקב הסה זצ"ל סיפר את אשר שמע מפי רבי גדליה עצמו אודות שיעורי רבי ברוך בער, ואודות ההשקעה והיגיעה שנדרשה כדי להבינם: "בבחרותי כשלמדתי בקמניץ, היום בו רבי ברוך בער אמר את ה'שיעור כללי' - היה יום קשה מאד עבורנו. השיעורים שלו לא היו קלים ופשוטים כל עיקר, ובכדי להבינם היו מוכרחים לדעת קודם את כל הסוגיא, על כל מבואותיה ופניותיה. חייבים היינו ללמוד את כל ה'מראה המקומות' של השיעור על בורים 'עד הסוף', עם הרבה עמל והתמסרות. ימים שלמים התכוננו לקראת השיעור, ולבסוף רק מיעוט מן הבחורים הבינו אותו, והם אלו אשר מסרו את השיעור הלאה לחבריהם האחרים..."

כתבם על לוח ליבך

תורתו ושיעוריו של רבי ברוך בער נותרו חרותים במוחו של רבי גדליה במשך שנים רבות, והיו כמוסים בפנימיותו וחתומים וצפונים באוצרו. אולם רק בהזדמנויות בודדות הוא יצא מגדרו, והראה את עומק התמצאותו וידיעותיו הצפונות במכמני תורת רבו.

בעניין זה סח תלמידו של רבי גדליה, רבי יצחק דרזי, בעל ה'שבות יצחק':

"פעם התאוננתי בפני המשגיח כי אינני מוצא זמן ראוי לכתוב את שיחותי, שהרי כידוע הוא מאד הקפיד שלא יעסקו בעת אמירת השיחה בשום עיסוק אחר, אף לא בכתיבתה. ומאידך, כתיבת השיחה לאחר אמירתה באה על חשבון לימודים אחרים. ועל כך נענה לי המשגיח: 'אולי תכתוב את השיחות בבין הזמנים'... 'איך אזכור עשרות שיחות עד בין הזמנים, הן מדובר בשבועות רבים לאחר שמיעתן?' - שאלתי בפליאה. אך רבי גדליה לא הבין את טענתי, ושאל בהשתוממות: 'מדוע לא? כיצד אפשר לשכוח?!... אני מסוגל כעת לחזור בפניך על כל השיעורים ששמעתי בבחרותי מרבי ברוך בער!'"...

גם בתקופות אלו המשיכו שיעוריו להתאפיין ברעננות, חיות והתלהבות, ובכל מילה חשו את אהבת התורה העזה היוקדת בו. המראה כשלעצמו - חזותו הלוהטת וחוצבת הלהבות של רבי ברוך בער בשעה שמסר את שיעוריו, האופן שבו התייחס לחידושיהם של גדולי הדורות, ו'החיל ורעדה' שחש כשהזכיר את דבריהם - השפיע רבות על תלמידיו ועורר בהם יראת שמים עצומה.

רבי גדליה סיפר פעם לתלמידו רבי גבריאל יוסף לוי, ראש ישיבת 'באר התורה', כי בימים בהם היה 'שיעור כללי' של רבי ברוך בער לא התקיים בקמניץ סדר מוסר לפני מנחה. בטעם הדבר הוא הסביר, כי: "לא היה אז צורך ב'סדר מוסר' כדי לרומם את התפילה שבאה לאחריו... השיעור עצמו היה עבורנו ה'סדר מוסר' הטוב ביותר... רק מלראות את רבי ברוך בער מרצה את השיעור, אפשר היה לינוק שפע של יראת שמים. בכל מילה שיצאה מפיו חשו את קדושת התורה..."

רבי גדליה סיפר, כי רבי ברוך בער לא פתח מעולם את שיעורו עם חידושי התורה שחידש, אלא תמיד בנה את דבריו נדבך על גבי נדבך. בתחילה קרא את לשונות הגמרא ודברי רש"י עליהם נסוב השיעור, אך כבר בצורת הקראת הדברים ניתן היה לשמוע חידושים והדגשות, שהבחורים לא שמו לב אליהם כשלמדו את הסוגיא לבדם. בכך לימד את תלמידיו לצלול כראוי לעומקם של לשונות הגמרא והמפרשים, וסלל בפניהם מסילות כבושות בדרכי הלימוד.

נופל על הספסל

בשונה מהיכלי תורה אחרים שבישיבות ליטא, איש מבין התלמידים לא ההין לשאול, להקשות או לנסות לפרוך את דברי רבי ברוך בער תוך כדי הרצאת השיעור. כולם הקשיבו לו ביראת הכבוד, ברטט ובדממה. רק לאחר השיעור, כאשר היה כמעט 'נופל' על הספסל באפיסת כוחות מוחלטת מרוב מאמץ, ספק יושב ספק שוכב, היו בחירי התלמידים סובבים אותו כגורן עגולה, ודנים ומתווכחים עמו על השיעור.

רבי גדליה סיפר, כי כאשר למדו בקמניץ מסכת בבא בתרא, הוא ניגש פעם לרבי ברוך בער לאחר ה'שיעור כללי' והעיר לו משיטת ה'יד רמה', אשר על פניו נראתה כסותרת את היסוד עליו הושתת השיעור. רבי ברוך בער התייחס לשאלתו בכובד ראש, ובשיעור הבא פתח ואמר: "בשיעור הקודם שאלני גדליה ווארשעווער על יסוד דברנו משיטת ה'יד רמה'...", וטרח ליישב את חידושו גם עם שיטה זו.

ראש לבני כלה

בכדי להבין היטב את שיעורו של רבי ברוך בער, נדרש היה מהתלמידים להאזין בדריכות לאורך כל השיעור מתחילתו ועד סופו, ולעמול ולהתייגע ולדייק בדבריו של רבי ברוך בער על מנת

עמלה של תורה ושמחתה

רבי גדליה למד מרבו הגדול רבי ברוך בער גם 'מושגים' חדשים בעמלה של תורה. הוא סיפר, כי יום אחד אירע שרבי ברוך בער הרצה בפני קבוצת תלמידים חידוש מעמיק ב'לומדות' כדרכו, וכשסיים הפטיר: "ניין, סאיז נישט גוט", "לא, זה לא טוב", ושב להרצות את אותו החידוש שאמר קודם לכן מילה במילה ללא שינוי. אלא שבסיומו הפטיר: "הא! יעצט איז גוט" ["כעת זה טוב..."].

התלמידים - אשר ראו כי אין הבדל בין דבריו שבתחילה למה שאמר לאחר מכן - עמדו משתוממים, ואז הסביר רבי ברוך בער: "בפעם הראשונה היה לי היסח הדעת באמצע, אולם בפעם השנייה הייתי מרוכז כולי בעניין, ולכן החידוש הזה הוא החידוש הטוב..."

כל חיותו מהתורה

"אצל רבי ברוך בער", אמר פעם רבי גדליה לאחד התלמידים, "יכלו לראות בחוש כיצד הוא שואב את כל חיותו מהתורה הקדושה, וכיצד היא ורק היא משוש חייו ונשמת אפו, בבחינת 'כל חפצין לא ישו בה'. כאשר היה משוחח בדברי תורה או מרצה את חידושו, היו הדברים קולחים מפיו בהתרגשות מיוחדת, ולפעמים הוא לא היה מסוגל לעצור בעד שמחתו מלפרוץ החוצה בבת אחת."

כאן תיאר לדוגמא מקרה מסוים: "פעם שוחחתי עמו בלימוד. לפתע תוך כדי הרצאת דבריו התלהטה עליו רוחו, ומרוב התלהבות הוא עלה על הכסא הניצב במרכז החדר, וכך המשיך לדבר אלי ממרום הכסא. הוא עומד למעלה ואני למטה, וכך הוא ממשיך לדבר ולדבר כשפניו מאירות ועיניו בורקות..."

עוד סיפר, כי רבי ברוך בער התבטא לא אחת בפני בני הישיבה, שהם חבים לו הכרת הטוב מרובה על שהוא מקריב את עצמו למענם, כיון שהכוחות והזמן שהוא משקיע למען עלייתם הרוחנית באים על חשבון עלייתו שלו. בפעם הראשונה שמע רבי גדליה את טענתו זו של רבי ברוך בער בימיו הראשונים בישיבה, עת חזר רבי ברוך בער ממסע גיוס הכספים באמריקה לטובת הישיבה. הוא התבטא אז בפני תלמידיו ואמר: "הנה כעת בתקופה הממושכת שהייתי מחוץ לישיבה, ולא היה מוטל עלי עול רצוף של מסירת שיעורים חדשים לבקרים, יכולתי להקדיש את מיטב זמני ללימוד סדר קדשים. אבל כשאני כפוף למסגרת הישיבה, אני נאלץ ללמוד שוב פעם בבא קמא ושוב פעם בבא בתרא, ואני יכול להתרחב גם למסכתות אחרות. על זה אתם חבים לי הכרת הטוב, ויש לי את הזכות לתבוע מכם חיזוק בתורה תמורת חובה זו..."

בהזדמנות אחרת התבטא רבי ברוך בער בנוסח שונה מעט: "היות ואני טרוד כל כולי בהכנת השיעורים, איני פנוי ללמוד את סדרי נשים נזיקין בעיון הראוי כפי שהייתי חושק, ולכן אני סבור כי על הקרבה זו אתם חבים לי הכרת הטוב."

(רבי גדליה - הרב בנימין גינזבורג)

לתלמיד נוסף, רבי שמואל יוסף ריינר, הוא התבטא באופן מעט שונה: "ביכולתי לחזור כעת בפניך בעל פה, מתחילה ועד סוף, על כל השיעורים ששמעתי מרבי ברוך בער על מסכת בבא קמא "... ואכן, נכדו של רבי גדליה, רבי אברהם ברויאר מספר שסבו ציטט בפניו בעל פה שיעורים שלימים של רבי ברוך בער בענין דינא דגרמי.

רבי גדליה לא ראה בכך כל רבותא או גדלות מיוחדת. אדרבה, הוא היה סבור שכך הוא אכן טבע הדברים; תלמיד שכורה אוזניו לשמוע, להאזין ולהקשיב לדברי רבו עם מלוא הריכוז ותשומת הלב, בהחלט מסוגל ויכול לזכור את הדברים לאורך ימים ושנים.

קרה פעם אף מקרה נדיר, שרבי גדליה חזר ברבים ברהיטות על קטע משעור ששמע מרבי ברוך בער תוך כדי שהוא נחלץ להגן על כבוד רבו לעין כל מפני המשיגים עליו. על אירוע זה שעורר בשעתו הד עיצום בשיבת 'קול תורה', שיתף אותנו מזיכרוננו אחד מוותיקי התלמידים, הסופר רבי משה גרילק:

"בשנים הראשונות של ישיבת 'קול תורה' עדיין לא היו באוצר הספרים שלה הכרכים הראשונים מסדרת ספרי ה'ברכת שמואל'. כאשר הם הופיעו במהדורה חדשה וניתנו להשגה, שלח רבי גדליה את גבאי אוצר הספרים, רבי נחום אדלר, אל משרדי ישיבת קמניץ בשכונת הבוכרים בירושלים, כדי לרכוש אותם.

הספרים עוררו התעניינות גדולה והתלהבות בקרב הלומדים, ומטבע הדברים הם התגלגלו מיד ליד, ואף הגיעו לידי של ראש הישיבה מרן הגרש"ז אויערבאך זצ"ל, שעניין בהם עמוקות וממושכות.

"וכך אכן קרה שב'שיעור כללי' שאמר רבי שלמה זלמן בישיבה מיד לאחר מכן, הוא התמקד בחידושו של רבי ברוך בער בסוגיא הנידונה בשיעור, כפי שהוא נכתב בספר. כדרכה של תורה הוא נשא ונתן בדבריו של רבי ברוך בער וסתר את חידושו.

"רבי גדליה הקפיד באותן תקופות להיכנס לשיעורים הכלליים של רבי שלמה זלמן, והיה נוכח גם באותו שיעור. אולם אם תמיד ישב מולו ביראת הכבוד ובביטול גמור מבלי שיוציא אף הגה מפיו בכל מהלך השיעור, הרי שהפעם הוא התקשה להבליג על כבוד רבו, ויצא להגן על דבריו ביד רמה.

הוא קם בסערת רוח וטען בתוקף באוזני רבי שלמה זלמן: 'אני עצמי הייתי נוכח באותו שיעור של רבי ברוך בער, בו הרצה את החידוש עליו מדבר כעת ראש הישיבה, וברור לי שלא זו היתה כוונת דבריו...' "

"רבי שלמה זלמן הופתע מתגובתו הפתאומית וההערה של רבי גדליה. אך מאהבת האמת שקיננה בו ביקש לשמוע ממנו בדיוק כיצד אמר רבי ברוך בער את הדברים בשעתו. רבי גדליה החל להרצות את החידוש כולו בפני התלמידים בבחירות ובחדות, אשר לא השאירה עוד מקום לקושיא והשגה, כשכל העת פניו של רבי שלמה זלמן קורנות מאושר..."

כשהרבנית לא היתה בבית להעיר אותו, מה היה עושה? היה שם ראשו על המיטה מרחיק את השרפרף עליו נשען ושם רגליו עליו, ובמרווח בין השרפרף למיטה היה שאר גופו באויר, ברור כשמש שבשינה כזו לא ניתן לשקוע...

הגאון רבי משה סחייק, תלמידו חביבו של מרן הגראי"ל שטיינמן זצ"ל, על דרכי השינה והיקיצה של מרן

"וייקץ יעקב משנתו" (בראשית כה, טז)

השמיכה בחורף

ראש הישיבה לא קיבל את העצה לישון בחורף עם שמיכה דקה, אכן קשה יותר לצאת משמיכה עבה, אבל אין ברירה וצריך להלחם. מלחמה כן, אבל במלחמה יש תכסיסי מלחמה, ואחד מטכסיסים שנקט היה: שלא היה מתקרבל בשמיכה אלא כביכול ב"היכון" ליציאה ממנה מה שבעלי המוסר אומרים הולך לישון בשביל לקום.

והצורה בה זה נעשה, היד והכתף מחוץ לשמיכה, פלג הגוף העליון שלו היה מחוץ לשמיכה, וידיו ובפרט כתפו [הימנית בד"כ - היות וישן על צד שמאל] ומרפקו מעל השמיכה, היד מונחת על השמיכה מבחוץ, מקופלת ואוחזת בקצה השמיכה ובעיני הרואה נראה כאומר לה את כנועה תחתית לשמשני, ולא אני תחתית.

כמו כן בכף ידו אוחז את קצה השמיכה, כך כשמעירים אותו מידידת מה שנותר לו לצאת "ממאסר" השמיכה זה להסיט את היד שמעל השמיכה והאוחזת את הקצה שלה בידו, ואז כבר יצא מהשמיכה - ומה שנשאר זה רק לקום.

וכך תיאר אחד מבני הבית: כל פעם שהיה מגיע הזמן, הייתי אומר בלחש 'הראש ישיבה', מיד היה מתעורר, תוך כדי שפקח עינים, היה מעיף את השמיכה, וכבר נמצא מחוץ לשמיכה, והיה יושב על המיטה כדי השיהוי שכתוב בהלכה - וקם.

קבוצת אברכים התאגדו לעבוד על מידותיהם. תוך כדי עבודתם זו הגיעו לענין הקימה בבוקר, נגשו ושאלו את רבינו איך להתגבר על הקושי בכך, בלימוד מוסר או האם יש עצה אחרת להתחזק בכך? השיב: שאולי עצה טובה שיקראו ויעבדו על מה שכתוב בשו"ע סימן א'.

עוד ביקשו שיבאר להם רבינו בענין הדימוי "כארי"? אמר: לגבי דבר זה יהיה כארי, דהיינו לענין להתגבר על היצר יהיה כמו אריה, אבל לא לשאר דברים כגון כלפי אשתו, בניו או תלמידיו או חבירו וכיוצ"ב.

סיפר הגה"צ רבי חזקיהו מיישקובסקי משגיח ישיבת "ארחות תורה": שלחו אותי לשאול את רבינו, איך מחנכים את הילדים לכך ש'גם כי יזקין לא יסור ממנה'. ואמר לי, מה זה 'גם כי יזקין לא יסור ממנה', וכי יש דבר שהוא בלא עבודה? כדי ללמוד צריך לעבוד! שאלתי, והרי כתוב, 'ראת ד' טהורה עומדת לעד', איך עושים זאת לעד?

אמר לי רבינו, הרבנים כבר מסוגלים ליראת שמים וכי הבעיה היא רק התלמידים?... ונשא משל נפלא: תספר לילד קטן על אריה, תראה לו תמונות, הוא לא יפחד. תן לו פעם אחת לראות אריה, הוא יברח קילומטר. לא צריך כבר להסביר לו ולא להראות לו שום תמונות. לא יעזור לדבר על פחד מהקב"ה. אם חיים את הבורא עולם, אם לצוות המלמדים אכפת ומרגיש, ממילא ירגישו התלמידים.

המשמעות של 'מיד'

עוד שאלו על מה כתב הרמ"א: "ומיד כשיעור משנתו יקום בזריזות וכו'", מה הדגש ב"מיד".

השיב: על מנת להלחם ביצר הרע וכן ברצונות [ובחשבונות] שלא לתת להם לדריסת רגל להכנס לאדם, דהיינו לעקוף ולחסוך את המלחמה עם היצר בזה. ושמלבד זאת יש עוד טעם: שלא דרך כבוד לקום כדרך עצל לפני בוראו.

הגאון רבי יעקב לנדמן שליט"א למד עם רבינו עד שרבינו התבקש לישיבה של מעלה, והוסיף בזה עוד פרט, שהיה הגר"י לנדמן עוקב על כל תנועה של רבינו ללמוד הלכה למעשה מעשה רב, והבחין שכל פעולה שהיה צריך רבינו לעשות, עשאה מיד ובלי שיהוי.

כשהיו מעירים את רבינו, מייד באותו רגע שהיו אומרים את שמו, מיד היה מתעורר וקם. בפעמים בהם מינה אותי שומר להקיצו, אמנם לא בבקרים אלא בעיקר אחה"צ או בלילה כגון בימי חג החנוכה שמינה אותי (הרב סחייק) שומר להעירו לפני הדלקת הנרות, ולמרות שהיה עייף ולמרות שלעיתים ישן אך מעט, ויתכן שאפילו שהיה בעייפות גדולה ברגע שהזכרתי "ראש הישיבה" התעורר וקם, ומעולם לא אמר, אולי אישן עוד רגע אחד, או תעיר אותי עוד כמה דקות, אלא מיד מתעורר, מוציא את השמיכה, מתיישב, מוריד רגליו מהמיטה לרצפה וקם.

וכך סיפרו גם הנכדים שהיו מעירים אותו בבקרים [כמובן בפעמים שהיה נצרך שהרי בדרך כלל הוא היה מעיר השחר].

הרה"ג רבי אשר שטינמן שליט"א: אמי מורתי היתה נמצאת בלילות כשסבתא היתה חולה, וסיפרה שהיו מכבים האורות וכל האנשים היו יוצאים, אח"כ היה ראש הישיבה חוזר ומדליק האורות וחוזר ללמוד.

בזמנים שאני הייתי מעיר אותו, הייתי אומר: "זיידע", ומיד היה קם.

הרה"ג ש"ש שטינמן שליט"א: תמיד היה קם מיד. לא היה חילוק לגביו בין חורף לקיץ, שהרי ההבדל ביניהם השמיכה, אצלו זו לא היתה בעיה היות שמיד שפקח את העיניים היה "מעייף" את השמיכה מעליו.

לא סומך על ילד

הרה"ג ר' יוסף ברלין שליט"א: כשהגעתי לסבי מרן זצוק"ל בתור אברך בתורנות להיות בביתו, אם היה זה בזמנים שהיה צריך לקום, בד"כ היה מתעורר בעצמו.

בתור ילד היינו הולכים בשבת לרחוב חזו"א 5. סבא היה בוחן אותי מה שלמדתי בחיידר הוא בלי גמרא אני עם גמרא והיה מתקן אותי, בסוף הלימוד הוא היה מקפיד שאקבל משהו טוב אבל לא הוא היה נותן אלא הרבנית, היה אומר לה אמא [כך היה קורא לה] תתני ליוסף משהו טוב. אחרי שבחן אותי וסבתא נתנה את המשהו טוב, הייתי נכנס אליה והעסיקה אותנו, כגון: היא לימדה שעון מחוגים.

סבא היה מתפלל מנחה גדולה, ואח"כ הלך לנוח, היה ממנה את סבתא להעיר אותו, עלי לא סמך כי הייתי קטן.

כל שבת כשהיה הולך לנוח היה אומר לה אם תוכל להעיר אותו, פעם אחרי שתיים עשרה דקות, פעם אחרי ארבע עשרה דקות, כל פעם משהו אחר, עד היום אני לא יודע את החשבון מתי שתיים עשרה דקות ארבע עשרה שהייתי קטן לא נתתי דעתי על כך, וכשהייתי גדול כבר לא היה ראוי ומכובד לשאול.

סבתא היתה בחדר משחקת או מדברת איתנו אבל היתה עירנית על הזמן על השעון, ורגע לפני שהגיע הזמן להעיר אותו, היתה כבר הולכת ליד משקוף הדלת ועומדת עם השעון, וברגע המדויק שאמר לה היתה אומרת "אבא" ומיד היה קם. היתה מקפידה לא להסיח דעת, לא פיספסה אפילו דקה, ידעה כמה כל דקה חשובה לו - וכך גם לגביה. סבתא דאגה כל שבת להיות בבית בזמן זה כדי להעיר אותו. אמנם היו מקרים נדירים ביותר שלא היתה בבית, לא הרגישה טוב, או נרדמה ולא רצה להעיר אותה. גם אז לא היה סומך עלי [ואומר

כשראל עירובין

יצאת משטח העירוב עם
עגלת התינוק,

ביצע עקיצה לנדהוג?

י"ז כסלו תשפ"ו
גם אתה מתחיל בלימוד
הלכות עירובין
וידע לחיות כיהודי!

בית הוראה
4992 *
'משיבי הדף היומי בהלכה'

מענה לשאלות בדף הנלמד
חולק ד' רהלות עירובין
24 שעות ביממה עבדית אידיש
בשיתוף מוקד העירוב בארץ הקודש

אבל דא עקא בעיני משפחתו היה הדבר לצנינים, והטריחו אותו בקושיות וטענות, אותו חוזר בתשובה לא טמן ידו בצלחת, וענה על כל שאלה ושאלה, כמו כן בירר בעצמו כל דבר שהטריחוהו, והראה להם שהאמת, דהיינו דרכה של תורה היא נהדרת.

תוך כדי הדברים התחכמו לרעה לדעת דברים ביהדות כדי לנגח את קרוב משפחתם, אמרו ההלכה הראשונה "שלכם" היא "יתגבר כארי", כמו כן שמענו שיש כלל "נאה דורש נאה מקיים", אם כך תראה אם הרבנים מקיימים אותה, וברוב חוצפתם המשיכו ואמרו בוא נראה אם גדול הדור כך עושה.

הבחור לא ידע נפשו, וסיפר את הענין לאחד מבני הבית, וביקש ממנו להכנס לראות דבר זה [ואין כאן המקום לדון אם עשו כשורה, אבל כך היה המעשה].

הבן בית איפשר לו להכנס כדי לחזקו. ואכן העמידוהו באיזה פינה בחדר, ושמע שאומרים "הראש ישיבה", ושהוא מיד קם [עם השיהוי שכתב הרמ"א ושאר הפרטים המבוארים כאן].

צעצוע במיטה

אמר בנו הגאון רבי משה שטינמן שליט"א עוד בשנות נעוריו שהיה בישיבה, לא היה עולה אבי על מיטה לישון, הוא היה נער לפני בר מצווה שהגיע לישיבה והיו בחורים מבוגרים; הבחורים ניסו ללעוג לו, ילד קטן נכנס לישיבה, ושמו שמה איזה צעצוע על המיטה, ללעוג לו, ולא הרגיש בזה, כי עוד בשנים אלו שלפני בר מצווה לא נכנס למיטה לישון, ה"ועל הארץ תישן" היה אצלו דברים כפשוטם, והיה עמל בתורה, והיה נרדם על הסטנדר! נרדם על הספסל! כך היה עמל בתורה מנעוריו.

אחרי שנים בא אחד מהם לבקש סליחה, ואבי מורי לא ידע מה הוא רוצה ממנו. התברר שמתחילה כשהגיע לישיבה לא עלה על יצועו דהיינו מאלול עד חנוכה. אגב להסביר מדוע לא עלה על יצועו, אמר היות שחשש משעטנו אבל מסתמא אמר טעם זה מהנהגתו להצטנע, ופשוט נשאר ער מחשקתו בלימוד.

בשנים שגדלנו, את המעט שעות שישן כן היה נכנס למיטה, ולמעשה עד כמעט עלייתו לישיבה של מעלה כל פעם שהיינו או הציבור צריכים אותו לא היתה בעיה בזה כי שנתו היתה מועטת כשעתיים [שחילק אותם כמה פעמים ביום] ולפיכך אם לא היה הדבר פיקוח נפש ממש, סה"כ היינו ממתנים שעותיים. כמובן שבמקרים דחופים היו מעירים אותו.

שמעתי [הכותב רבי משה סחייק] מבנו הגאון רבי שרגא שטינמן שליט"א עוד טעם על שהיה מקפיד תמיד שידיו יהיו מחוץ לשמיכה, כנראה מטעמי קדושה שלא יגעו ח"ו במקומות המכוסים, וראו הקפדה זו גם בימי חוליו בחודשיו האחרונים, שגם שהיה במצב קשה מאוד, כשרצו לכסות את גופו, מיד הוציא את ידיו חוץ לשמיכה.

(מזקנים אתבונן - להקצלות)

במאמר מוסגר שהרי להעיר ללימוד כלפי ראש הישיבה זה היה כמו מליון דולר למישהו אחר, ואם נייחס את זה למושגים של העולם, וכי יש מישהו שיסמוך על קטן במליון דולר]. מה היה עושה, היה שם ראשו על המיטה מרחיק את השרפרף עליו נשען ושם רגליו עליו, ובמרווח בין השרפרף למיטה היה שאר גופו באויר, ברור כשמש שבשינה כזו לא ניתן לשקוע.

מדובר שהייתי לפני גיל בר מצוה דהיינו לפני כארבעים שנה שראש הישיבה היה בגיל שבעים. אני בתור ילד הייתי רגיל למראה מלא הוד זה. לא חשבתי שזה דבר נדיר רק כשגדלתי הבנתי.

וצריך להדגיש עוד דבר, להעירו היה מספיק שהיתה אומרת "אבא" והיה מתעורר. וכשהיה מתעורר לא היה אצלו חבלי התעוררות אלא היה מתעורר ומתיישב ישר לתוך הגמרא. וכך כל שבת ושבת, מעולם לא ראיתי שלא קם מיד.

בגיל 100

מאז פטירת הרבנית היה בבית ראש הישיבה בשעות הצהריים בשבת הרה"ג רבי אליעזר שטינמן שליט"א. והוסיף על דברי בן דודו הרה"ג רבי י"ב שליט"א, שרבינו לא רק כשהיה בגיל שבעים שנה, אלא גם הרבה אח"כ עד כמעט גיל מאה המשיך בהנהגה זו, ולא רק על הרה"ג ר' יוסף ברלין שליט"א לא סמך בגלל שהיה קטן, אלא גם מאיתנו לא ביקש להקיצו אחרי שנים עשרה ארבעה עשרה דקות. וסביר להניח שלא רצה להטריח אותנו.

וכיון שלא ביקש להקיצו, ולישון הרבה לא רצה, אז ישן בצורה הלא נוחה שתיאר בן דודי שליט"א, אמנם אולי בצורה קצת אחרת, שלא כל גופו היה באויר אלא שרגל אחת הוריד לרצפה, וזה אולי בגלל שכוחותיו בגיל מאה לא היו ככחותיו בגיל שבעים, וזו היתה שנתו מדי שבת. אשרי עין ראתה כל אלה.

הגה"צ גדליה הוניגסברג שליט"א: למדנו אצל הרה"י מסכת זבחים, השיעור היה מתקיים באשמורת הבוקר, בתחילה הזמן הרשמי היה בשעה ארבע בבוקר, אח"כ הזיזוהו לשעה ארבע ורבע, עוד לפני תפילת ותיקין, הוא היה קם מוקדם, כמו גיבור חיל, בדרך כלל כשהיינו באים בקבוצה הוא כבר היה ער, וגם אם היה קורה שבאותו זמן היה ישן, אבל הוא רק שמע רשרוש שהולך ומתקרב והיה מבין שכבר באו חברי השיעור, אז הוא פשוט היה קופץ מהמיטה, ולא משנה באיזה גיל זה היה [צדיק כתמר יפרח].

מעשה בחוזר בתשובה

פעם אחת התחבא מישהו בחדרו של ראש הישיבה לראות איך רבן של ישראל מקיים את ההלכה הראשונה בשו"ע יתגבר כארי וכו'. ומעשה שהיה כך היה, בחור יקר שגדל בחיים המנוכרים מתורה ומצוות, זכה שהאיר הקב"ה עיניו ופתח ליבו להתקרב לאביו שבשמים.

רוצים לקבל את 'לקראת שבת' מדי שבוע ישירות למייל?
חדש! ניתן להירשם בכל עמדות נדרים פלוס, טופס 'דרשו'

הגבאי ר' בונים בראותו זאת, תפס את היהודי בשרוולו ומשכו בכח לרבי פנימה, וצעק לרבי: "להווי ידוע שאינני מוחל בשום פנים ואופן ליהודי זה. אלא, בתנאי אחד, והוא... שהרבי יברך אותו ויבטיח לו עוד השנה בן זכר!

גאב"ד 'חרדים' הרה"צ אשר אנשיל כ"ץ שליט"א בעניין מעלת הוויתור לזולת

"וַיִּזְכֹּר אֱלֹקִים אֶת רַחֵל" (בראשית ל', כ"ב)

עיה"ק טבריה בשלהי שנת תרכ"ט, צדיק בא לעיר. היה זה בעת ששהה הרה"ק בעל ה'דברי יחזקאל' משינווא זי"ע בארץ ישראל (בשליחות אביו הגדול ה'דברי חיים' מצאנז זי"ע משנת תרכ"ט ועד שנת תרל"א). בתקופה זו הגיע גם לעיה"ק טבריה לפקוד בה את הציונים הקדושים ולחונן את עפרה.

במהלך ביקורו בעיר, חפץ לטבול במקווה שבבית הכנסת הישן, משכך הורה למשמש להכין לו מקווה, וגם הוסיף ושילם לו שכר טרחה בעבור זה, אך הזהירו כי ישמור היטב לבל יהין שום אדם לטבול במקווה טרם יטבול הוא, בשום פנים ואופן.

השליח אכן מילא את שליחותו והכין את הבור, ואף עמד על משמרתו לבל יבוא זר בבור.

אך 'ערבך ערבא צריך' וכיון שעליו לא הופקד שומר לשומרו, הורה היתר לעצמו ולא התאפק ובן רגע קפץ לתוך הבור...

והנה אך יצא המשמש מבית הטבילה, הגיע הצדיק, ירד למקווה, טבל בקדושה ובטהרה, אך ידע את כל הנעשה. לאלתר כשיצא בירר אצל הסובבים אותו האם טבל לפניו אדם. מששתקו ולא ענו המשיך הצדיק לשאול שוב ובתוקף האם מאן דהוא טבל לפניו...

באימה ופחד הודה וענה השומר חלושות: "אכן אני הוא זה שטבלתי בטיפשותי במקווה". עת פניו חפו מבושה וארכבותיו דא לדא נקשן מאימת תגובתו של הצדיק שנודע בתקיפותו.

הרה"ק משינווא זי"ע שמע, התלהט ובקול רוגז שאלו: "אמור: ילדים - יש לך?"

"לא", ענה המשמש שהיה חשוק ילדים שנים רבות.

המשיך הצדיק בטון גבוה יותר: "אם כן הסכת ושמע: מכיון שלא שמעת בקולי, וזלזלת בהוראתי וטבלת במקווה לפני שלא כדין, לכן גוזרני עליך... שעוד בשנה זו תזכה לפרי בטן - בן זכר!".

השמש שעד עתה הייתה נשימתו טרופה, פלט אנחת רווחה אדירה תוך שאגת 'אמן' אדירה בקול רם. ואכן, לא עברה השנה והשמש חבק בן.

לא אות ולא מופת

הברית התקיימה עוד בשמותו של הרבי בארה"ק, ומשכך נקרא אחר כבוד לשמש כסנדק בברית המילה. בסעודת הברית דיבר

בקדשו ואמר: "בוודאי תולים אתם את זכות הילד בצדקות וברוח קדש, אך האמת היא כי לא מיניה ולא מקצתיה, אין כאן לא אות ולא מופת. דעו, באותה שעה שהפר השמש את שליחותו ומעל בתפקידו וטבל במקווה למורת רוחי, נמלאתי אף וחמה עליו, וכבר היו מילות תוכחתי על שפתי.

ניסיון קשה היה זה עבורי, אך עבדתי על עצמי ובחסדי שמים התגברתי ולא כעסתי עליו, ואז הפניתי את זכותי זאת עבור המשמש - השומר שגרם לי כל זאת, וברכתיו שזכות זו שוויתרתי, תיזקף לו שייפקד בזרע של קיימא, וכך הווה.

אמור מעתה: וכי מעשה פלא הוא שחוללתי? לא. אין זה כי אם כוחו של ויתור ועבודת המידות, בהם יש כח לפקוד עקרות..."

סיפור זה סיפר לאדמו"ר ה'אמרי חיים' זי"ע, המשמש של ביהמ"ד הישן בטבריה, כעבור שנים בעת ביקורו במקום, והוסיף ואמר לו: "רבי, אני הוא אותו הבן של המשמש הישיש, שנולד מברכת קפידתו זו של הרב דשינווא". ה'אמרי חיים' בשמעו זאת זהרו פניו, הפטיר אחריו ואמר: "הביטו עד היכן מסוגל בן אנוש להגיע בכבישת המידות, וראו עד כמה כוחו" (מקורות: שרפי קודש ו' טבת עמוד רל"ג. מפי השמועה. החסיד הר"ר נתן אליה רוט ז"ל ויזניץ).

כוחו של ויתור - סגולה לילדים

מסופר על החידושי הרי"ם זי"ע, שפעם בעת קבלת-קהל עמד בפתח משמשו בקודש, הר"ר בונים, בכדי לשמור על הסדר הטוב. בין הבאים היה אדם שהחזיק עצמו ל'יום זה מכובד', וכיון שהגיע מרחוק רצה להיכנס לחידושי הרי"ם תיכף ומיד, אך ר' בונים עצר

בעדו ולא נתן לו להיכנס. חמתו של אותו אחד בערה בו, ולאחר שטר לר' בונים סטירה מצלצלת על לחיו.

כשנכנס היהודי אל הקודש פנימה, לא רצה החידושי הרי"ם להושיט לו ידו לשלום, עד שלא יפייס קודם את ר' בונים. היהודי הנכבד יצא החוצה ופרץ בבכי מטלטל. חשוך בנים היה ותקוות רבות תלה בביקור זה אצל הרבי, והנה מלבד שלא בירכו הרבי, עוד שילחו החוצה ואפי' שלום לא נתן לו.

הגבאי ר' בונים בראותו זאת, תפס את היהודי בשרוולו ומשכו בכח לרבי פנימה, וצעק לרבי: "להווי ידוע שאינני מוחל בשום פנים ואופן ליהודי זה. אלא, בתנאי אחד, והוא... שהרבי יברך אותו ויבטיח לו עוד השנה בן זכר! עוד השנה! לא פחות ולא יותר..."

ענה החידושי הרי"ם ואמר לו: "אם כן שוב אין שום צורך לברכו, כיוון שבזה לבד שיהודי מוותר על צעריו ועלבונם עבור ישועת הזולות - די בזה שיוושע, כה גדול כוחו של וויתור, להשפיע בן זכר לחשוך בנים". וכך הווה! באותו שנה זכה איש זה לבן זכר ותיהום ותרעש כל העיר גור.

גם אנו צריכים לרעוש

בהתבוננות בעובדא זו, גם אנו 'ותיהום ותרעש' בגודל רוב כוחה ומעלתה של מידת הוויתור לזולת, שיש בה לשדד מערכות אף שלא כדרך הטבע ולזכות בפרי בטן.

ואת זה מצאנו למודים בפרשתן אצל רחל אימנו. דכתיב (ל כב): "ויזכור אלוקים את רחל וישמע אלוקים ויפתח את רחמה". מה זכר אלוקים לרחל, מפרש רש"י: "זכר לה שמסרה סימניה לאחותה", ע"כ. מבהיל, מה זיכה את רחל בבנים שלא כדרך הטבע? - עבודת הוויתור שלה! לא צדקתה, לא קדושתה וגם לא גדולתה. דבר אחד עמד לה - הוויתור.

ובצחות יש לרמוז בפסוק (ל א-ב) שאמרה רחל: "הבה לי בנים" וענה יעקב ואמר לה "התחת אלקים אנכי", דהכי קאמרה לו: הרי בדין יש לי להיוושע, כיוון שויתרתי ומסרתי הסימנים וא"כ הבה לי בנים! השיבה יעקב: "התחת אלקים אנכי" - הלוא אם יש בידך את כח הוויתור מה צורך בי, גשי לאלתר ישירות לקוב"ה ותתבעי זאת הימנו בעצמו, כי כשמוותרים - פעולת הצדיק הרי היא כמיותרת - וכדברי החידושי הרי"ם למשמשו ר' בונים.

בנים צדיקים בזכות הוויתור

גם אצל חנה אם שמואל, ראינו עניין זה שזכתה בבנה שמואל הנביא ע"י כח וויתורה, כשלא ענתה לפנינה צרתה בעת שהציקה לה, ככתוב (שמואל א, ו): "וכעסת צרתה גם כעס", והיא בגבורת נפש וויתרה ולא ענתה לעומתה מאומה. בשכר זה נתברכה ונפקדה ושוררה שירה (שם ב' ה'): "עקרה ילדה שבעה ורבת בנים אומללה". צא ולמד מה כוחו של ויתור, שהרי על ידו זכתה חנה לבן כשמואל הנביא, השקול נגד משה ואהרן (ברכות לא.), ובכלי יקר (שמואל א) מבואר שהיה כל"א צדיקים, וכ"ד משמרות מבני בניו - כולם מתנבאים ברוח הקודש (במדבר רבה יח), וכן מובא שבבית דינו של שמואל הופיעה רוח הקודש (מכות כג), ונקרא רבן של נביאים

(ירושלמי חגיגה ב), ובגדלותו זכה למשוח ב' מלכים (ברכות שם). עוד זאת, כל הנביאים התנבאו רק בחייהם ואילו שמואל התנבא בחייו ובתר חייו (פרקי דרבי אליעזר טו). וכל זאת - כל מעלותיו אלו - באו בזכות ויתור... מה רב כוחו.

וגם לדין יאמר: הלוא כולנו מצפים לזכות לבנים טובים, לרוות מהם נחת, כולנו מבקשים שנזכה לבנים ובני בנים עוסקים בתורה ובמצוות, אך בנשימה אחת תוך כדי דיבור - כולנו גם שואלים איך מגיעים וזוכים לזה, היאך משפיעים על הילדים להיותם עבדי ה'? היאך משרישים בתוכם אהבת תורה ויראת שמים? הנה לנו מראה מקום ו'מדריך' בדוק ומנוסה: ויתור. לוותר האחד לשני. דבר זה כח יש בו לבנים צדיקים ויראים כשמואל הנביא.

נועם שבת

אחד מרגעי ההוד בכל ליל שב"ק, הוא רגע ההתמוגגות והכיסופין ורגשי הקודש בעת זמור 'קה אכסוף נועם שבת... משוך נועם יראתך לעם מבקשי רצונך... שבת קודש נפשי חולת אהבתך', זמור שכולו קודש הקדשים זמר לקה ריבון עלם ועלמאי.

פיוט קדום זה חיבר הרה"ק רבי אהרן הגדול מקארלין זי"ע. רבי אהרן נודע כצדיק וקדוש פועל ישועות בקרב הארץ, ועל מצבתו חרוטות המילים אשר לא ייאמנו: "זכה וזיכה את הרבים, ומסר נפשו במסירות נפש לזכות את הרבים". רבות מסופר על גדלותו, וידוע שכה גדול היה כוחו עד שבעת שהתפלל הצריכו להפריעו ולהעירו, לבל יגיע להתפשטות הגשמיות - דבר שאין בנו הבנה כלשהי מה הוא.

בזכות מה זכו הוריו לאור שכזה?

אביו, רבי יעקב, היה חזן ירא שמים בעיר יאנוב הסמוכה ללעמברג. שנה אחת בליל יום כיפור האריך בתפילת הלחש בעת עמדו לפני 'עמוד התפילה'. הוא שקע בכוונותיו ועקב כך התארכה התפילה יותר מן המקובל.

משסיים את תפילתו ופסע אחורנית, כשעיני עמך בו תלויות, ניגש אליו בזעם וביורה ראש הקהל הגביר, וסטר לו כדבעי לעיני כל הקהל הקדוש, אנשים, נשים וטף, סטירת לחי מצלצלת על גודל חוצפתו שהאריך מעט בתפילתו.

בית המדרש נעשה כמרקחה. הישמע כדבר הזה, להזיד ולהרשיע, לבייש את החזן הצדיק בליל יום הקדוש בהשפלה בזויה, לרמוס כבודו עדי ארץ בביזיון הקודש שלא ישמע במחוזותינו?! אך, רבי יעקב התעלם כליל מהנעשה סביבו, וכאילו אין הדברים אמורים בו - פסע חזרה אל העמוד ובקולו הצח והטהור פתח: "יעלה תחנונונו מערב...". לאחר התפילה איחל ר' יעקב גוט יו"ט וגמר חתימה טובה לכל הקהל הקדוש, ובתוכם גם ניגש לאותו שפל נבזה הגביר, וכמתנצל על האיחור בתפילה איחל גם לו ברכת גוט יו"ט.

ויהי בחצי הלילה

מוצאי יום הכיפורים והנה נשמעות דפיקות בפתח ביתו של רבי יעקב, שם עמד אחד מנכבדי העיר ועשיריה הגדולים והצעה מפתח בפיו... וכה סח לו לר' יעקב: "הלוא אין הפרוטה מצויה אצלך, וקשה לך על

פרח ישוראל עירובין

תלמידי הישיבה נוסעים לשבת
התאחדות, ולצורך כך שכרו כמה בתים
סמוכים ביישוב שאין בו עירוב מהודר.

ביצת הרחל לעירוב ולדהתיך

לבחורים לצאת מדירה לדירה עם
חפצים בידם?

י"ז כסלו תשפ"ו
גם אתה מתחיל בלימוד
הלכות עירובין
וידע לחיות כיהודי!

SHAMOVER

המחיה ועל הכלכלה, אי לכן יש לי הצעה משמחת בשבילך: מהיום
עשיר גדול אתה! אני אתן לך אלפי אלפים דגרי זהב וכסף ויהלומים
הרבה מאוד, אך תנאי אחד עמדי: תמורת העושר תמכור לי את זכות
הביזיונות שנחלת וסבלת אמש בליל יום הכיפורים מאותו שפל נבזה,
שנתן לך מכת לחי. אם תמכור לי את זה - עשיר אתה מעתה".

ר' יעקב דחה אותו על הסף: "אינני גנב!", אמר, "ואין לי מה למכור
לך, הרי מחלתי לו לאלתר בלב שלם, ושוב אין כאן שום ביזיון עוול
או עבירה, ומה אמכור לך?".

אך העשיר התעקש ולא הרפה: "אכפיל לך הסכום ותמכור לי
הזכות!", ורבי יעקב בשלו: "אין לי מה למכור לך! כבר מחלתי!".

באותו לילה והנה חולם רבי יעקב, שבזכות זה שוויתר על כבודו
ומחל בלב שלם, יזכה לבן גדול. ואכן באותה שנה נולד לו המאור
הגדול, הלוא הוא רבי אהרן הגדול מקארלין זי"ע, שהאיר את העולם
בנועם השבת.

להודיעך שמוותור לא מפסידים.

בכח הוויתור נגאל

איתא בחז"ל שבכח הוויתור של רחל נצא מהגלות, וכדברי רש"י
ע"פ (להלן מח ז) "ואקברה שם בדרך אפרת ולא הולכתה אפילו
לבית לחם וכו' כדי שתהא לעזרה לבניה כשיגלה אותם נבזראדן
והיו עוברים דרך שם, יוצאת רחל על קברה ובוכה ומבקשת עליהם
רחמים שנא' (ירמיה לא ד) 'קול ברמה נשמע' וגו' והקב"ה משיבה,
י"ש שכר לפעולתך נאם ה' וישבו בנים לגבולם", ע"כ.

על איזו פעולה מובטח שכר זה לרחל שישבו בניה לגבולם? מבאר
ה'מצודות' (ירמיה שם) שזה בשכר הפעולה שוויתרה על בעלה
יעקב ומסרה הסימנים ללאה, בשכר וויתור זה "וישבו בנים לגבולם".
נורא. בזכות הוויתור יזכו בני"ג לגאולה.

ועל סמך כח גדול זה של וויתור הנמצא באמתחת רחל, היה מנהגו
של הגאון מרן רבי חיים שמואלביץ זצ"ל, בעת בואו לפקוד את קבר
רחל אמנו, היה צועק מבקש ומתחנן, מתמוגג ומתפקע מבכי ואומר:
"מאמע רחל טייערע מאמע! הנביא אומר מנעי קולך מבכי ועיניך
מדמעה, אבל אני מתחנן לפניך: חלילה מאמע! אל תפסיקי לבכות
- ויין מאמע ויין!", והיה ממשיך בבכי זמן רב יחד עם כל המתפללים,
שכשהיו שומעים את דבריו היוצאים מן הלב פרצו בבכי אף הם.

והנה אין לך אדם שאין לו שעה והזדמנות לוותר, אם ב'הנעלבין
ואינם עולבין שומעים חרפתם ואינם משיבים', כרחל וחנה, או בכל
קצה פלוגתא של מחלוקת ואפי' ב'פחים קטנים' כעלייה לתורה או
עמוד התפילה, חובתנו מוטלת עלינו לנצל הזדמנויות אלו ולוותר
לזולת, בכך נושיע את עצמנו. ובכך הנה ישועתנו קרובה לבוא,
ברפאות וישועות וכל המצטרף.

מכל אלו נלמד לוותר להיותנו מעבירים על מידותינו, ונזכה בזה
לדברי רבא שאמר (ר"ה יז): "כל המעביר על מידותיו מעבירין לו
על כל פשעיו", נלמד לוותר על רצוננו ולהקדיש את זמננו לתורה
ולעבודה, ובה נזכה במהרה לגאולתנו ולפדות נפשנו. אמן.

(קטעים מתוך שיחת גאב"ד 'חרדים' שליט"א)

בית הוראה
***4992**
'משיבי הדף היומי בהלכה'

מענה לשאלות בדף הנלמד
חולק ד' רהלות עירובין
24 שעות ביממה עבדית אידיש
בשיתוף מוקד העירוב בארץ הקודש

'מזמן שבאתי לחברון, תמיד פחדתי מהאבות הקדושים, אולי אינם שבעי רצון מעמנו, אבל ראיתי שאין אף בחור שלא עשה שטייגען כראוי, ונחה דעתי. אולם לאחרונה ראיתי אחד (וכאן הזכיר את שמו), שלא מתקדם, ולכן אני צם עליו'...

מרן ראש הישיבה הגאון הגדול רבי ברוך מרדכי אזרחי זצוק"ל,
על הזכות הגדולה כשזכה להסתופף אצל גדולי עולם

"ויצא יעקב מבאר שבע" (בראשית כ"ח, י')

שזמן שהלדיק בעיר, הוא הודה הוא זיווה הוא הדחה (כ"ח)

פרק ייחודי ומפואר הוא הזכות הגדולה - 'מתנת החינם', כפי שהגדיר זאת ראש הישיבה, מרן ראש הישיבה הגאון הגדול רבי ברוך מרדכי אזרחי זצ"ל, שהייתה לו לשהות במחיצתו של מרן הבריסקער רב זצוק"ל: "מי שהכניס אותי אליו לראשונה, היה הגאון רבי דוד פינקל זצוק"ל. הייתי ילד קטן, צעיר לימים. הנני אסיר תודה לו על כך. בתוך הבית, מי שעזר לי היה בנו, מרן הגאון הגדול רבי משולם דוד סולובייצ'ק זצ"ל. נקשרנו בעבותות של ידידות מאז.

"פעם דפקתי על דלת ביתו של הבריסקער רב, אך לא פתחו. דפקתי עוד פעם, ושוב. בנו הגרמ"ד פתח את הדלת. 'אבא שכב לנוח ואי אפשר להפריע', אמר לי, 'אבל המתן רגע, אלך לראות'. סוף-סוף נכנסתי פנימה בחדרת קודש. שאלתי אותו שאלה על הראב"ד בתורת כהנים. 'את זה צריך לראות', הוא ענה, קם ממייטו והלך איתי לתוך החדר.

"הוא ישב אל השולחן. אני עמדתי לצידו. הוא התחיל לקרוא לי את הראב"ד, כשהוא מלווה עצמו בתנועות גוף. והנה נוכחתי, שאין לי עוד מה לשאול... הוא קרא את זה כך, כשהוא העמיד כל מילה במקומה, ומטעים את ההדגשות. כשסיים לקרוא, חיך קלות.

בשלב זה נכנס לחדר תלמיד חכם גדול מאוד בתורה. לא ראיתי אף אחד שישב אצל הרב, אבל הוא ישב. 'מה מדברים כאן?', הוא שאל. הרגשתי שאני מחוויר. השיב לו מרן הגר"ז: 'כאן מדברים? כאן מתייגעים!'.

"כעבור כמה רגעים עזב מרן את החדר. ביקש אותו תלמיד חכם שאסביר לו מה אירע כאן. סיפרתי שבאתי ושאלתי, והוא חזר וקרא, כך שהבנתי שאין מה לשאול. והנה הרב נכנס שוב לחדר, וצורתו אחרת. הוא דרש בשלומו של אותו גדול, כאילו לא השיב לי לפני רגע על שאלתי.

מי שהיה וראה אצל מרן הגר"ז, איך הורידים במצח בולטים כשהוא מתרכז בלימודו, מי שזכה לשמוע ממנו את אמרותיו הטהורות - כמו מרגליות ופנינים, לא יכול שלא לקבל גישמאק בלימוד. קיבלתי מתנת חינם, את הזכות הזאת שנפלה בחלקי - להסתופף

בצל קודשו של הבריסקער רב, נדמה לי שהיתה לו הנהגה 'מוחלת' כלפי...".

הוא שומע הכל

מהבריסקער רב הפליג ראש הישיבה זצ"ל, איך לא, למורו ורבו מרן הגאון רבי איסר זלמן מלצר זצ"ל: "רבי איסר זלמן, אי אפשר לדבר עליו בלי לבכות. סמל הטוב! חשבתי שיש לי אצלו יחס מיוחד, כי אבא שלי הוא 'קלצקער', נולד בקלצק ואחר כך למד אצלו בסלוצק, ואף היה תלמיד-חבר למרן הגר"א מ שך זצוק"ל. לכן חשבתי שקיבלתי יחס מיוחד. הגאון רבי דוד פינקל שלקח אותי אליו, אמר לו שאני בנו של רבי ישראל. רבי איסר זלמן ביקש שאומר לו תורה, ואני התחלתי לומר...

"מיד בתחילת דבריי הוא אמר: 'אוי, איזה גישמאק...!', לאחר מכן אמר לי רבי דוד: 'רבי איסר זלמן 'מחזיק' מהתורה שלך!'. אמרתי לו: 'ראית שאפילו לא שמע...'. הוא השיב לי: 'ברוך, אתה לא מכיר את רבי איסר זלמן. אין דבר כזה שהוא לא שומע. הוא שומע הכל'. לימים נוכחתי, שהוא שמע הכל..."

אתן לך את הרב שך...

ראש הישיבה חוזר אל אביו, הגה"צ רבי ישראל זצוק"ל: "אאמו"ר סיפר לי, כי מאז ילדותו שאף להגיע לסלבודקא, ששמה הטוב של

זכורני שעבודה רבה היתה להכין את החידושי תורה, וכשהיה נדמה לי שעברתי בשלום את ביקורתו, כמו ירד עול מעליי. אין ספק כי התועלת מהנהגתו זאת של מרן, אין ערוך לה, ממש להפליא!".

"בוא נראה מה אתה יודע..."

מעשה מיוחד ביותר, זוכר הגאון הגדול רבי ברוך מרדכי אזרחי שליט"א, במהלך אחד מביקוריו אצל מרן הגאון רבי אליעזר יהודה פינקל זצוק"ל: "זו היתה שבת חול המועד של חג הפסח. ירדתי אל מעונו כדרכי, ובפרוזדור שמעתי ויכוח עז שמתנהל בתוך חדרו של ראש הישיבה. כשהשתרר שקט, דפקתי על דלתו ונכנסתי, כשאותו תמיד חכם גדול שקדמני, יוצא ממנו, לאחר שסיים את הרצאתו. "עוד טרם שקיבלתי רשות לשבת, פנה אלי הגרא"י באומרו: 'אני מסופק מאד אם תצליח גם אתה לומר חידושי תורה נפלאים, כמו זה שיצא מכאן עתה'. התפלאתי, כי עדיין מהדהדים באוזניי הוויכוחים העזים שהתנהלו בחדר זה לפני כמה דקות... אבל מרן הגרא"י לא חיכה והמשיך: 'הוא דיבר על ענין פלוני, מעטים היועדים לדבר על נושא זה', והפסיר: 'נו, בוא נראה מה אתה יודע לחדש...' 'התחלתי את הרצאתי, והוא בא כנגדי כדרכו בוויכוחיו שארכו זמן רב, סוף כל סוף פטרני לשלום, לא לפני שהציע לי לחזור ולעיין בכמה פרטים. אני, כמו לאחר כל ביקור אצל מרן, יצאתי עם הרגשה מרוממת, דווקא בגלל ויכוחיו. מצאתי ענין רב ברצינותו ובעצם התייחסותו לכל פרט.

"מרן ראש הישיבה ליווה אותי כמה פסיעות, ואני יצאתי אל המסדרון. ומה רואות עיני? על הספסל יושב וממתין אותו תלמיד חכם שיצא לפניי מחדרו! אני משום מה, כשראיתי אותו, מצאתי לנחוץ לומר לו (אף על פי שהוא היה מבוגר ממני בהרבה, ואולי היתה בכך חוצפה כלשהי): 'אורח, אין לכם מושג כמה שייבש מרן את חידושי התורה שלכם...'. נדמה לי שחזרתי על כל מה שאמר לי מרן עם כניסתי אליו.

ראיתי שאותו תלמיד חכם שמח לשמע הדברים. הוא מיהר לחזור אל החדר, כנראה כדי להבהיר שוב את חידושי תורתו, ו'להצילם' מביקורתו של מרן, כשאני שומע ממרחק את תחילת ויכוחיהם הנוספים...

חוב לפרוע

"כעבור עשרות שנים, פגשתי את אותו תלמיד חכם בבית ידידים משותפים בחוץ לארץ. הוא קידם אותי בשמחה, באומרו: 'אתם יודעים, אנחנו חייבים לכם חוב גדול, אולי אצליח לפרוע אותו עתה...'. ואני בתמימות ומבלי לתאר למה הדברים מכוונים, השבתי לו: 'עד כמה שאני יודע וזוכר, מעולם לא קיבלתי מכם שום הלוואה או פיקדון. אולי אתם טועים...!.

"הוא השיב במרץ: 'לא. אני טועה! לא במזמן או בפיקדון עסקיני, אלא בדבר הרבה יותר חשוב, ובחוב הרבה יותר מעיקי!'" "אתם זוכרים", המשיך, "את אותה שנה שנפגשנו על מפתן חדרו של מרן הגרא"י זצוק"ל? אנו זוכרים שאתם יצאתם ופגשתם אותי

ישיבתה יצא למרחוק. אך עקב קשיי מעבר גבולות, נתקע בסלוצק, שם למד תחת שרביטו של מרן ראש הישיבה הגרא"י זצוק"ל. לימים נודע כי אפשרי לעבור מרוסיה לליטא - וניתן לנסוע לסלבודקא. "כשגילה אבי זצ"ל את מחשבתו למרן הגרא"י לנסוע לסלבודקא, אמר לו ראש הישיבה: 'אם תישאר בגבולנו, אתן לך את מרן הגרא"י מ' שך', שהיה כבר אז ארי וגדול מאד בתורה. אני זוכר כמה זמן למדו יחדיו, בחברותא של 'תלמיד חבר'.

"לימים, דירת הורי נ"ע היתה בשכונת 'מקור ברוך' בירושלים, ואילו דירת מרן הגרא"י שך הייתה בשכונת 'כרם' - הנמצאת בין 'מקור ברוך' לבין 'גאולה', בה שכנה ישיבת חברון. כשידי הייתה נתונה בתוך ידו של אבי זצוק"ל, והיינו עוברים על יד ביתו של מרן הגרא"י מ' שך, פעמים רבות אבי היה מתעכב ואומר לי: 'הסתכל היטב מי יושב שם על קצה הכיסא, ומרוכז מאד בתוך הספרים שלפניו. הסתכל היטב! היום אני יודע מי מכיר אותו, אבל אני בטוח כי בבוא היום תרעש ממנו הארץ. אני מכיר אותו מימי סלוצק. אני סבור שמצוי מתמיד כמותו..."

"אבא זצ"ל היה קורא לו ה'בביליניקאר', על שם העיירה בה נולד ברוסיה. משום מה דיבר איתי תמיד, על התמדתו ושקיעותו של מרן הגרא"י שך זצוק"ל, ואינני יודע על סמך מה צפה כך את מנהיגותו. שהרי באותם ימים היה ספון בתוך ד' אמות של הלכה, ובעמקות התורה בלבד...".

לא שמיעה נימוסית...

ראש הישיבה זכה לקרבה גדולה גם אצל מרן הגאון רבי אליעזר יהודה פינקל זצוק"ל, ראש ישיבת מיר, וכעת הוא מסכים לשתף אותנו מהחוויות המרוממות שזכה להן במחיצתו: "ביקורי החג שלי אצל מרן הגרא"י פינקל, היו מיוחדים מאוד. הוא היה אישיות מיוחדת במינה. אני יודע מי עשה למען הפצת התורה בעמקותה כמוהו. ירושלים של אותם ימים, במיוחד מצבם של תלמידי החכמים שבה, היה של עניות ודחק. והוא, ראש הישיבה, היה מחלק עשר לא"י (לירות ארץ-ישראליות) - הרבה כסף באותם ימים - לכל קטע חידושי תורה שמשהו הרצה בפניו.

"הוא גם תמך מכספו בישיבות אחרות, עודד את הקמתן והמשיך לקיימן. הלא היא תופעת פלא, לתמוך באברכים, כדי שילמדו בישיבות אחרות שהוא חפץ לעודדן. בהיותי צעיר לימים, לא הייתי מהנתמכים על ידו כספית, אבל היה זה אתגר גדול עבורי לשבת, לכל הפחות מדי מועד במועדו, ולהרצות בפניו חידושי תורה. כי שמיעתו לא היתה שמיעה חפזה או נימוסית בעלמא. הוא שמע בשימת לב מירבית כל מה שיצא מפיהו של הצורב, ת"ח או הצעיר, שהרצה בפניו את חידושי תורתו.

"הוא היה בודק את הדברים היטב. מקשה, שואל ומפרק. הרצאה של חידושי תורה לפני מרן הגרא"י, היתה לפעמים אורכת גם שעתיים ומעלה. הוא לא ויתר על שום נקודה, ולא היה קל לעמוד ולעבור 'בשלום' את שמיעתו המדוקדקת. כך שהרצאה בפניו היוותה אתגר מיוחד, ובוודאי גם ממריץ ומעודד.

"סיפר לימים חותני: 'בשעת בוקר שאלתי: מה קרה לאחרונה שהאלטער נוהג כל כך הרבה תעניות? הוא השיב: 'מזמן שבאתי לחברון, תמיד פחדתי מהאבות הקדושים, אולי אינם שבעי רצון מעמנו, אבל ראיתי שאין אף בחור שלא עשה שטייגען כראוי, ונחה דעתי. אולם לאחרונה ראיתי אחד (וכאן הזכיר את שמו), שלא מתקדם, ולכן אני צם עליו'..."

"השבתי לו, שדווקא ראיתי עתה, אצל אותו בחור, סימן עלייה. תיארתי בפניו את הסימן, וכששמע זאת הסבא השיב בנהרה: 'מאיר, בוא עמי, הולכים עתה לאכול...' וכך הפסיק את צומו. זאת דאגה לתלמידי! זאת מחשבה עליו! כך מצמיחים אנשים גדולים!"

מסר להורים

טרם סיימנו את הריאיון הנפלא, ונאמן ביתו הרב יעקב גרוסברד קם ללוותנו, ביקש הגאון מרן הגר"מ זצ"ל להוסיף דברים: "חפצתי להדגיש: חלקם של ההורים בחינוך ילדיהם ובעיצוב דמותם, הוא עצום ורב. עלינו לדעת, כי קודם כל מושפעים ילדינו מהתנהגות הוריהם. התנהגות זאת נקלטת בקרבם, גם מבלי משים, לא מצד ההורים ולא מצד ילדיהם. כל התרגזות, כל קוצר רוח, כל תגובה, נרשמת בנפש ילדינו. ולא עוד, אלא שהם 'תופסים' מהר מאוד, יותר מכפי שנדמה לנו, את חולשותינו. הם לומדים ו'מעתיקים' מיד, את כל התנהגותנו, לטוב ולמוטב.

"יש ערכים והתנהגויות, הנלמדים בטבעיות בבית ההורים, ובמיוחד ערכי 'כבוד התורה', 'כבוד חכמים', 'שאיפות' ורצונות. מאיתנו ילמדו היאך להשתוקק לגדלות אמיתית, היאך להעריך תלמיד חכם. כמו גם, היאך להתייחס לחומר, לגשמיות ולמילוי רצונות. מאיתנו יושפעו, היאך להתנהג בנימוסין ובדרך ארץ, ועוד ועוד ועוד... נא ונא לשים לב, להיות מחושבים בדיבור ובמעשה. במיוחד בדקדוק המצוות ובהקפדה גמורה על הלכה מדוקדקת.

"אחזור ואדגיש, כי עלינו לדעת שכל תנועה נלמדת ועוברת אל ילדינו. כל הערכה, כל הבעת דעה. אי אפשר להפריז בחשיבות ובמרכזיות של השפעת ההורים על בניהם. אל נחשוב ולו לרגע, כי מילה טובה שלנו אל בנינו ובנותינו, אובדת. יש לשקול בפלס כל תגובה, מתוך מחשבה על כל הדורות הבאים.

"וד' הטוב ינחיל לכם ולכל קוראי מאמריכם, נחת דקדושה, חיים טובים ומאושרים, בנים ובנות גדולי תורה ויראה, אמן!"

(מתוך 'יתד נאמן' - סוכות תשע"ח)

ממתין לביקור החוזר... ובאותם רגעים הייתם בשבילי 'כל הון דעלמא'. לא תיארתי לעצמי, שמרן ראש הישיבה מעריך כל כך את חידושיי. דבריכם היו עבורי כמים קרים על נפש עייפה. אין לכם מושג מה 'עשו' לי דבריכם המרגיעים. היו ברוכים!..."

"חזרתי לפניו על אותם דברים של שבח שיצאו מפי הגרא"י, על אודות חידושי תורתו, ונפרדתי ממנו לשלום".

"אתה מסוגל!"

ושוב, כמו חוט השני, מחבר ראש הישיבה את האמרות והסיפורים דלעיל - כמו נדבך אל נדבך, שיוצרים יחדיו בית גידול מופלא, בדרכו של מרן האלטער מסלבדקא: "האלטער היה אומר: 'אם אתה יודע לרומם את הבחור, אין לו ענין בכל הבלי העולם. חייבים לדבר כמובן נגד הניסיונות שבדורנו. אבל אם אתה מרומם את הבחור, זה לא מעניין אותו בכלל'."

ב'ברכת מרדכי' סוכות, כותב ראש הישיבה אודות הנאמר 'אשרי ילדותנו שלא ביישה את זקנותנו': יש בחורים המגיעים לישיבה ומצפים שיהיו גדולים. לעיתים מתאכזבים ולעיתים זה ההיפך, וזהו מעניינא דיומא של סוכות ושמחת תורה. איך מזהים מראש ונותנים כלים לבחורים שאינם כה חזקים לגדול ולצמוח?

"שיעור צריך להגיד לפי הרמה הכי גבוהה, אך בד בבד יש להחדיר בחלש, את ההכרה כי הוא מסוגל להבין, לא פחות מכל אחד אחר. זה תלוי ביחס אבהי ובהסבר. העיקר הוא להראות שמחה של אמת, מכל הישג של תלמיד."

איך דואגים לבחור?

ראש הישיבה זצ"ל: "יש עובדה נפלאה ממש בהקשר זה: פעם אשתנו של האלטער קראה לחותני, מרן הגר"מ חדש, ואמרה לו שהיא חוששת לבריאותו של בעלה. 'ידוע', אמרה, 'שהוא צם מידי שני וחמישי, אולם לאחרונה הוא מקבל עליו תעניות רבות. כל יום הוא מקבל עליו תעניות על בחורים, ואני דואגת שמא יחלה חלילה'."

"אמר לה רבי מאיר: 'אנו יודעים שני דברים - שמרן הסבא מחושב עד לאחת, ואם החליט שכך צריך הוא לעשות, זה מה שצריך. שנית, ידוע כמה הוא שומר על בריאותו'. אולם היא בדאגתה שבה וביקשה ממנו שיאסוף את טובי הבחורים, ויחדיו יטכסו עצה מה לעשות. כבקשתה, קרא רבי מאיר לכמה מטובי הבחורים. הם הגיעו להחלטה כי ינסו למצוא דרך להיכנס עמו בדברים, ולדבר עמו על כך.

לחיות כמו יהודי

קביעות בלימוד יומיומי ב'משנה ברורה' במסגרת 'הדף היומי בהלכה' - ללמוד לחיות כיהודי אלפי שיעורים מתקיימים מדי יום בפריסה ארצית, לפרטים והצטרפות גש לעמדות 'נדרים פלוס'

הודיעו כי ה'חפץ חיים' יבוא לדרוש שם, ובהתרגשות גדולה המתינו כולם לדרשתו. כשראה העגלון כי הדרשן הוא לא אחר מאשר הנוסע שאותו זרק מן העגלה, התעלף במקום.

הגאון הגדול רבי בן ציון מוצפי שליט"א, על מעלת השתיקה והסיפורים ששמע בעניין מפיו של מרן הגר"י צדקה זצ"ל

"וַיִּזְכֹּר אֱלֹקִים אֶת רַחֵל" (בראשית ל', כ"ב)

מובא במדרש (תנחומא ויצא ו): "אין לך נאה מן רחל, ובשביל נוייה בקש יעקב לישא אותה, והיה משלח סבלונות ליתנם לרחל ולבן נותנן ללאה והיתה רחל שותקת".

מעלתה הגדולה של רחל היתה מדת השתיקה שלה. במשך שבע שנים היתה מקבלת מתנות מאת יעקב אבינו. הוא שלח לה מתנות לחגים, לראש השנה, ליום הכיפורים ולראש חודש... ומה עשה לבן הרשע? לקח את המתנות ונתן ללאה. היא היתה צריכה לומר ליעקב: 'דע לך, במשך שבע שנים הוא מתעמר בי ולא נותן לי את המתנות!...' אך היא אינה מספרת על כך אלא שותקת.

בזכות שתיקתה זכתה שבניה אחזו בפלך השתיקה אחריה - יוסף הצדיק נמכר לעבד בידי אחיו, ובמשך כל שבע עשרה השנים שהיה עם אביו במצרים הוא לא גילה לו שאחיו מכרו אותו!

אבן יקרה

כך היה גם בנימין, בנה הקטן, שנולד באותו לילה שבו היא נפטרה, בהיותה בסך הכל בת עשרים ושש (רבנו בחיי). בחושן היו אבנים יקרות כנגד כל השבטים: אודם, פטדה, ברקת, נופך, ספיר, יהלום, לשם, שבו, אחלמה, תרשיש, שוהם וישפה. ישפה היתה האבן של בנימין. אבן יקרה מאד, רב גוונית ויפהפיה, המוכרת בשם הבינלאומי ג'ספיס.

מדוע נקראה האבן 'ישפה'? אומרים רבותינו: יש פה - לבנימין היה פה ובכל זאת הוא לא דיבר.

מבנימין יצא שאול המלך. אביו של שאול שלח אותו לחפש אתונות. הוא הלך לברר היכן גר הרואה, דהיינו הנביא, והגיע לביתו של שמואל הנביא ברמות. מיד כשבא לשם אמר הקב"ה לשמואל: הנה בא אליך שאול בנו של קיש, הוא יהיה המלך של ישראל, מהר תמשח אותו! שמואל מושח אותו למלך ולאחר מכן מגלה לו היכן האתונות. הולך שאול, משיב את האתונות לאביו, ואת דבר המלוכה לא הגיד לו - הוא לא מגלה לאביו שהוא נמשח למלך על ישראל! שתיקה מוחלטת. כשבאו אחר כך להכתיר אותו ליד כולם, והנה הוא נחבא אל הכלים והתחבא מאחורי הוילונות. כה היתה גדולה צניעותו!

אחריו באה אסתר המלכה. "אין אסתר מגדת מולדתה ואת עמה

כאשר ציווה עליה מרדכי" (אסתר ב, כ), היא ממשיכה לקיים את ציווי מרדכי כפי שהיתה באומנה אתו. מעניין לציין כי גם מרדכי היה שתקן, עד שהגיע הרגע שבו היה צריך לצעוק, ואז "ויצעק זעקה גדולה ומרה" (שם ד, ה), זעקה שהגיעה עד כסא הכבוד.

החפץ חיים

ראש הישיבה רבי יהודה צדקה זצ"ל אמר לי: "דע לך, הכרתי שני צדיקים בדור שעבר שהיו גדולי עולם, ושניהם היו מיוחדים במידת השתיקה".

הראשון הוא ה'חפץ חיים' שהיה מסתיר את עצמו ונוהג בצניעות ובענווה יתירה. הוא נהג ללכת למכור את הספרים שכתב בעצמו, איש לא ידע שהוא עצמו כתב את ה'משנה ברורה'. אנשים היו מכנים אותו 'מוכר הספרים'... הוא גם היה נראה פשוט בלי שום פריט לבוש רבני. פעם אירע שנסע בעגלה, ותוך כדי נסיעה הזכיר העגלון את ה'חפץ חיים' ודבר בשבחו. ה'חפץ חיים' שמע את דבריו והגיב בביטול: נו, גם כן צדיק... העגלון נחרד, כיצד מדבר הנוסע שלו? איך הוא פוער את פיו נגד קודשי ישראל? הוא גער בו: שתוק, וכי יודע אתה מיהו החפץ חיים? והנוסע המשיך להתחצף: הוא בשר ודם כמוני וכמוך... העגלון לא יכול לשאת יותר את הזלזול וזרק אותו מן העגלה באמצע הדרך.

בשבת שלאחר מכן הגיע העגלון לשבות בעיר מסוימת. הודיעו כי ה'חפץ חיים' יבוא לדרוש שם, ובהתרגשות גדולה המתינו כולם

הוא ראה כי ברחוב בו התגורר ה'חזון-איש' עסקו פועלים בהתקנת מנורות חשמל ברחוב. היה זה בהוראת רבי יצחק גרנשטיקורן, ראש העיר דאז. כשנכנס פנימה, אמר לו ה'חזון-איש': "בא וראה מה ניתן ללמוד מפנסי רחוב..."

פנינים מאוצרותיו של הגאון רבי אליעזר טורק שליט"א

"ויצא יעקב מבאר שבע" (בראשית כ"ח, י')

פרשת ויצא עוסקת אמנם בעיקר בשהותו של יעקב בבית לבן, אך בפסוק הראשון שבפרשה, אנו מוצאים לקח חשוב אודות השפעת אדם גדול על עירו ומקומו.

"ויצא יעקב מבאר שבע", כותב רש"י: "ויצא יעקב מבאר שבע - לא היה צריך לכתוב אלא וילך יעקב חרנה, ולמה הזכיר יציאתו? אלא מגיד שיציאת צדיק מן המקום עושה רושם. שבזמן שהצדיק בעיר - הוא הודה הוא זיוה הדרה, יצא משם - פנה הודה פנה זיוה פנה הדרה. וכן 'ותצא מן המקום' האמור בנעמי ורות".

כשמתבוננים בדברי חז"ל על הרושם שהותירה יציאת יעקב מבאר שבע, ניתן לשים לב לנקודה נפלאה:

הרי יעקב אבינו לא היה רב העיר ולא מגיד מישרים דמתא. הוא לא נתן שיחות ולא עורר על פרצות, אלא היה ישוב בפינתו סגור בד' אמותיו, שקוד על דלתי תורה בהסתגרות ובהצנע, כפי שמכנה אותו התורה "איש תם יושב אהלים". והנה אף על פי כן, התורה מעידה עליו שהוא היה הודה וזיוה והדרה של העיר באר שבע!

התורה מעידה בו

הרי שמסגרת השפעתו של הצדיק על סביבותיו, אינה נמדדת לפי רמת התערבותו בעניינים ציבוריים, וגם לא בהתבלטותו על פני שאר אנשי מקומו. לפעמים הצדיק יכול להיות מסוגר בד' אמותיו, אך השפעתו חורגת הרבה מעבר לגבולות, מקומו ומצודתו פרוסה למרחקים, עד שהתורה מעידה בו שהוא הודה, זיוה והדרה של העיר.

ושמעתי מתלמיד חכם נכבד, ליישב באמצעות זאת את קושיית העולם, מדוע לא מוזכר לא אצל אברהם אבינו ולא אצל יצחק אבינו שיציאתם עשתה רושם?

אך אין הקושיא עומדת בעינה, לפי שאברהם ויצחק היו עשירים גדולים, בעלי מקנה לרוב ומכובדים בעיני אנשי מקומם, וגם עסקו כל ימיהם בהרבצת תורה ובזיכוי הרבים, ובהחדרת אור האמונה בעולם, בוודאי שיציאתם עושה רושם, ואין זה חידוש כלל, שחז"ל צריכים להאיר את עינינו על כך.

אולם יעקב אבינו, שהיה צפון וטמון באוהלה של תורה, היה לנו לטעות ולחשוב שלא הורגש בעיר מבואו ומצאתו, והדבר לא השפיע כלל על בני המקום. מדגישה התורה ביעקב שאף יציאתו עשתה

רושם, כי השפעתו של הצדיק על סביבותיו כאמור לא נמדדת לפי התערבותו בקהל, וגם כאשר ספון בחדרי תורה - השפעתו ניכרת על כל תושבי המקום, וכל כניסה ויציאה משפיעה עליהם. פלאי פלאים!

שכיות החמדה

כאשר העסקן הנודע רבי משה בלוי זצ"ל ביקר בוילנא בשנת תר"ץ, הוא נכנס מיד עם בואו אל מעונו של גאון הדור, מרן רבי חיים עוזר גרודז'נסקי זצ"ל. לאחר ששוחחו בענייני השעה, קרא רבי חיים עוזר למשמשו רבי מאיר ליברמן זצ"ל, שהיה מצד אמו בן דודו של מרן ה'חזון-איש' זצ"ל, וחונתו של הגאון רבי שמואל גפן. הוא ביקשו שיקח את האורח החשוב מירושלים לסיור בעיר, ויראה לו את נפלאותיה של וילנא.

הלך רבי מאיר עם רבי משה בלוי לטייל במבואות וילנא, והראה לו את שכיות החמדה השונות שהיו פזורות בה. הם עברו בין בתי המדרש העתיקים שבעיר, ואף ביקרו בקבר הגר"א. אך כאשר שבו לבסוף אל הבית, שאל מרן רבי חיים עוזר את רבי מאיר ליברמן: "ואת רבי ישעיה כבר הראית לו?"

באומרו "רבי ישעיה" היתה כוונתו למרן ה'חזון-איש' זצ"ל, שבאותם ימים קבע מקום מושבו בעיר וילנא. הוא אמנם נהג כנסתר וישב ולמד לעצמו, אך רבי חיים עוזר עמד על טיבו, וידע שהוא אחד מגדולי התורה שבדור. לפיכך החשיב את דמותו כזו המשרה את זיוה והדרה על כל וילנא! כשהשיב רבי מאיר שלא לקח אליו את רבי משה, שאל רבי חיים עוזר: "אם כך, מה כבר הראית לו?"

בעיצומו של הדיון, נכנס לפתע יהודי צנום, קטן קומה, שעדיין לא היה מוכר לרוב הרבנים. רבי חיים עוזר נרגש לקראת בואו, וקם מפניו מלוא קומתו. אחריו כמובן עשו זאת גם שאר הנוכחים. הוא הושיבו לצידו והכריז: "נמצא איתנו כעת הגאון בעל ה'חזון איש', ואני מטיל על כבוד תורתו להכריע בנידון שלנו, בהיות ואני משמש כנשיאו של 'ועד הישיבות', ואני מנוע מלפסוק בזה" (ספרו 'חזון איש' כבר נודע והתפרסם אז בקרב חכמי התורה, והתפעמו מגדלותו התורנית ועמקותו הנדירה).

בתחילה ניסה ה'חזון-איש' לחמוק מהדבר, אך לאחר שרבי חיים עוזר לא הרפה ועמד על שלו, שה'חזון-איש' יכריע בדיון, הוא נענה להכריע מה שהכריע.

מאז אותו מעמד, לאחר שראו גדולי התורה את גודל ההערכה וההערצה שרחש רבי חיים עוזר כלפי ה'חזון איש', עלו קרנו וכבודו בעיניהם, ושמע חכמתו, תבונתו וגדלותו יצאו למרחוק. אם עד אז שימש כהודה, זיוה והדרה של וילנא בהצנע ובהשקט, מכאן והילך הלך והתפרסם, עד שהשפיע מהודו לכל תפוצות תבל כרבן של כל בני הגולה.

בעבר היו מכבדים

רבי יעקב גלינסקי זצ"ל אמר בשם הגה"צ רבי אליהו אליעזר דסלר זצ"ל, המשגיח דישיבת פוניבז', שבדורות הקודמים היה יותר קל לעבוד ולהתעלות, כי אז רחשו הכל כלפי הצדיקים כבוד גדול, ולפיכך למדו ממעשיהם!...

אדם המתקרב אל גדולי ישראל, מאליו חפץ להתחזק ולהתרומם. מדוע? כי בדרך כלל אדם הולך בעולם עם תחושה כללית שהוא בסדר, "כל דרך איש ישר בעיניו". אך כשהוא רואה כיצד נראה אדם שלם, הדבוק בבוראו ומקפיד על קלה כבחמורה, וכל מגמתו להשתלם עוד בתורה ובעבודת השם, הוא מבין ומכיר שעדיין נותר לו עוד הרבה על מה לעבוד...

רבי יעקב גלינסקי סיפר, שכאשר הגיע באחד הימים אל בית מרן ה'חזון-איש', הוא ראה כי ברחוב בו התגורר ה'חזון-איש' עסקו פועלים בהתקנת מנורות חשמל ברחוב. היה זה בהוראת רבי יצחק גרנשטקורן, ראש העיר דאז, שרצה להקל על גדול הדור ביציאותיו מחוץ לבית.

כשנכנס פנימה, אמר לו ה'חזון-איש': "בא וראה מה ניתן ללמוד מפנסי רחוב. כשאדם עומד רחוק מהם, צילו הולך ומתארך, והוא עלול לשוות בנפשו כי קומתו גבוהה עד מאד. אך כשהוא מתקרב אל הפנס, הצל הולך ומתקצר, עד שכאשר הוא עומד ממש תחת לעמוד הצל נעלם לגמרי..."

כשראה ה'חזון-איש' שרבי יעקב תמה על דבריו, הוא הוסיף וביאר את כוונתו: "כשאדם חי לבדו הוא עלול לחשוב כי הוא האדם השלם. אך ככל שהוא מתקרב יותר לאנשים גדולים ומרוממים, הוא נוכח לראות כמה עוד יש לו לעלות. וכאשר הוא עומד בסמוך לאדם גדול ממש, הרי הוא נעלם ואינו, הוא נעשה בטל למקור האור עד כי הצל שלו אינו נראה..."

שמעתי ממורי ורבי, הגאון רבי ישראל זאב גוסטמאן זצ"ל, אשר שימש כדיון בוילנא, שפעם ישב ולמד עם אחיו הגדול של ה'חזון-איש', הלוא הוא הגאון רבי מאיר קרליץ זצ"ל, חתנו של הגאון רבי שלמה מוילנא זצ"ל. באמצע הלימוד התגלע ביניהם ויכוח עז אודות ההבנה בסוגיא בה עסקו, ומשלא הגיעו לעמק השווה, הציע רבי מאיר: "הנה אחי ר' ישעיה יושב כאן למעלה בעזרת נשים, ולומד לבדו, הבה נשאל לדעתו".

עלו השניים לעזרת הנשים, שם ישב ה'חזון-איש' לבדו מול הגמרא ולמד בשקידה נוראה. הוא האזין לנידון ברוב קשב, ואמר שדעתו נוטה להיפך מדעת אחיו רבי מאיר. לאחר שנסתיים המשא ומתן הלך רבי מאיר, ואז אמר ה'חזון-איש' להרב גוסטמאן: "מאד נהנית מאופן לימודך, ואני רוצה לקבוע עימך חברותא"... ואכן הם קבעו ללמוד יחדיו, וסיימו את כל מסכת עירובין.

אלה היו הודה והדרה של וילנא, אשר חפץ רבי חיים עוזר להראות לאורחו!

ושמעתי ממורי הגאון רבי ישראל זאב גוסטמאן זצ"ל, שבאותה תקופה חי ה'חזון איש' בדחקות כספית נוראה. רעייתו הרבנית ניהלה חנות קטנה, שהכניסה להם פרוטות ממש, ולולי שרבי חיים עוזר דאג להחזיקו מידי חודש בחודשו, ודאי היה ה'חזון איש' גווע ברעב...

וכידוע, רבי חיים עוזר לא חפץ שה'חזון-איש' יישאר עלום וצנוע בקרן זוית, אלא חיפש הזדמנות להטיל על שכמו את אדרת ההנהגה של כלל ישראל, ולהרים את קרנו בעיני חכמי הדור. הוא ניצל את הזדמנות הבאה לעשות זאת.

היה זה כאשר הגיע 'דין תורה' סבון אל שולחנו של רבי חיים עוזר. הגאון רבי שמואל ויינטרויב זצ"ל, ראש ישיבת 'בית יוסף' בפניסק, הגיע לדרוש מ'ועד הישיבות' בשם ראשי ישיבות נובהרדוק הפזורות ברחבי ליטא, הקצאת כספים מיוחדת עבור כל ישיבה וישיבה באופן נפרד. לעומתו הנהלת 'ועד הישיבות' טענה שכל הישיבות הם בעצם ישיבה אחת שמחולקת לכמה סניפים, וממילא סכום כסף שאמורים לקבל כל הסניפים יחדיו, הם כסכום שמקבלת ישיבה אחת.

פרסומו של החזון איש

בתחילה סירב רבי חיים עוזר להכריע בין הצדדים, וביקשם ללכת לבורות אצל רבה של העיר סלונים וראש הישיבה הגדולה שלה, הגאון רבי שבתי יגל זצ"ל. לאחר ששמע הרב יגל את הצדדים הוא נטה לטובת ישיבות נובהרדוק, אך בפועל נמנע מלהכריע, והדיון התגלגל שוב לפתחו של רבי חיים עוזר.

רבי חיים עוזר התייחס לנידון בכובד ראש מרובה, וזימן לביתו את בחירי גדולי הזמן, מרנן: רבי ברוך בער ליבוביץ מקמניץ, רבי אלחנן וסרמן מברנוביץ, רבי מאיר שפירא מלובלין, רבי יוסף שלמה כהנמן מפוניבז', רבי איסר זלמן מלצר מסלוצק, רבי חנוך העניך אייגעש - בעל ה'מרחשת' ועוד מגדולי הרבנים ואדירי התורה של אותה תקופה.

השערים נפתחים לרגל תחילת לימוד חלק ד'

'דרשו' שמח להודיע על

הגדלת מעגל מקבלי המלגות ב'דף היומי בהלכה'

עד עתה רף הציון המזכה ודאית את הנבחנים במלגה היה 91%,
ומעתה כל ציון מ-86% מזכה אותך במלגה.
המלגה המירבית למבחן חודשי, סך 185 ש"ח.
(ההטבה היא רק על המבחנים בהלכות עירובין).

מבחן הכניסה למלגות

יערך בעז"ה ביום חמישי י"ט טבת וביום שישי כ' טבת
על החומר הנלמד, סימן שמ"ה עד סימן שנ"ד ועד בכלל
600 מוקדי מבחן בכל הארץ פרטים בעמדות נדרים פלוס'

הפעם אתה לא מוותר! סניפי 'דרשו' ערוכים ומוכנים עם מעטפת רחבה להצלחתך המלאה

06	05	04	03	02	01
מבצע מיוחד על משנה ברורה כרך ד'	מבחן חודשי וכניסה לתכנית המלגות	בית הוראה 'משיבי הדף היומי בהלכה'	מעל 800 שיעורים מדי יום בכל הארץ	שיעורים יומיים בהירים במגוון שפות בקו התוכן	שיעורי הכנה בנושא 'מושגים של עירובין'
12	11	10	09	08	07
מוקד 'דרשו' לדשותך בכל שאלה ובקשה	מצגת לימודית בהפקה ייחודית	תזכורת טלפונית מ'דרשו' מדי יום	מתנה! קונטרס לימוד בפורמט כיס	סיכום הלכות שבועי דרך הטלפון או באימייל	מתנה לוח לימוד יומי למעקב אישי ללומדים

י"ז כסלו תשפ"ו גם אתה הופך ל'דרשו איד' להצטרפות: 'דרשו' 02-560-9000 או ב'נדרים פלוס'

פירוש שאר חל עירובין

הדף היומי בהלכה משנ"ב חלק ד' הלכות עירובין

כל הפרטים להצטרפות
לתכנית הלימודים של
כלל ישראל

תכנית הלימוד

לומדים מדי יום דף אחד ב'משנה ברורה', המורכב מעמוד אחד של ה'מחבר' עם ה'משנה ברורה', ולצדו עמוד אחד של 'ביאורים' ומוספים' במהדורת 'דרשו'.

הלימוד הנו בקצב של דף אחד ליום, חמישה ימים בשבוע, ובימים שישי ושבת קודש מתבצעת חזרה על החומר הנלמד.

מדי חודש מתקיים מבחן בשיטה אמריקאית על החומר הנלמד.

הלכות עירובין

ביום ראשון י"ז לחודש כסלו
כלל ישראל מתחילים בלימוד
חלק ד' ב'משנה ברורה'.

הלימוד בחלק ד' נמשך למשך כחשעה חודשים כשבסיומום כל אחד מהלומדים יהיה בקיא בהלכות עירובין וידע לחיות כיהודי!

רישום

הרישום מתבצע באחת האפשרויות:

1. טופס 'דרשו' בעמדות נדרים פלוס.
 2. במוקדי הבחינה על דפי המבחן.
 3. במוקד 'דרשו' 02-560-9000.
- חשוב מאוד לדייק במילוי כל הפרטים ע"מ שנוכל להעביר אליכם את המלגות ללא עיכובים.

שיעורים בקו התוכן

ניתן להאזין לשיעורים יומיים הנמסרים ע"י הרבנים הגאונים שליט"א במגוון שפות וסגנונות, **קו התוכן של 'דרשו' 077-2222-666**.

כניסה למסלול המלגות

המשתתפים במבחן הראשון בהלכות עירובין, ייכנסו **מיידית למסלול המלגות בתוכנית זו**. טבלת המלגות והכללים תישלח בדיוור ישיר או באמצעות האימייל לכל המעוניין.

שיעורי הדף היומי בהלכה

כ-800 שיעורים ב'דף היומי בהלכה' מתקיימים מדי יום בבתי הכנסת ובהיכלי התורה ברחבי הארץ מסביב לשעון, לבידור על השיעור הקרוב אליכם, ניתן **לפנות למוקד דרשו**.

פתיחת שיעורים חדשים

'דרשו' מעודד פתיחת שיעורים חדשים ב'דף היומי בהלכה' בבתי כנסת ובהיכלי התורה, לסיוע והכוונה יש להירשם בטופס 'דרשו' **בעמדות 'נדרים פלוס', או במוקד 'דרשו' במס' 02-560-9000**.

משיבי הדף היומי בהלכה

בית הוראה 'משיבי הדף היומי בהלכה' לשאלות בדף הנלמד יעמוד לרשות לומדי הלכות עירובין, מענה רצוף 24 שעות, בעברית ובאידיש, *4992 או **077-2222-666, שלוחה 3**.

מצגת לימודית

הופקה מצגת ייחודית להמחשת דיני הרשויות בשבת וההלכות הנלמדות, לקבלת קישור **מוקד 'דרשו' 02-560-9000, או באימייל b025609000@gmail.com**.

מושגים של עירובין

ניתן להאזין לשיעורי הכנה 'מושגים של עירובין' מפי הרבנים החשובים שליט"א, **בקו התוכן של 'דרשו' 077-2222-666**.

מבצע מיוחד

מבצע מיוחד של 'דרשו' לרכישת חלק ד' במחיר מסובסד **ברשת 'ספרי אור החיים'**.

סיכום שבועי

מדי שבוע ישלח סיכום שבועי מפורט על החומר הנלמד, הסיכום ישלח למנויי ה'ניוז היומי' באימייל, **להצטרפות בעמדות 'נדרים פלוס'**.

לוח לימוד יומי

לוח יומי 'סימניה' מופץ בכל בתי הכנסת והיכלי התורה, לכל המעוניין, ה'לוח' ישלח בדיוור ישיר או באימייל.

קונטרס לימוד

קונטרס של החומר הנלמד בחודש הראשון, מופץ בכל בתי הכנסת והיכלי התורה, לכל המעוניין הקונטרס ישלח בדיוור ישיר או באימייל.

המבחן הראשון

על סימן ש"ה עד סימן שנ"ד ועד בכלל, יתקיים בעז"ה ביום חמישי י"ט טבת וביום שישי כ' טבת.

מוקדי מבחן

קרוב ל-600 מוקדי מבחן עומדים לרשותכם בכל רחבי הארץ, פרטים מלאים **בעמדות 'נדרים פלוס'**.

ציונים

ניתן להאזין לציונים, **בקו התוכן 'דרשו' 077-2222-666, שלוחה 4, או באמצעות עמדות 'נדרים פלוס'**.

תזכורת יומית

ניתן להירשם לקבלת תזכורת יומית ללימוד 'הדף היומי בהלכה' **בקו התוכן 077-2222-666, בשלוחה 9 < 4**.

חומרי הלימוד

לקבלת כל חומרי הלימוד פנה לאימייל **b025609000@gmail.com**.

"אבא שלי היה צבעי פשוט, הוא לא הבין בגידול ילדים ולא ידע לחנך, הוא קרא עברית בקושי הצליח להתפלל. ואילו אני רב קהילה, איש חינוך, ר"מ בישיבה, אבל כולי בן של אבא שלי"

הגאון רבי יחיאל צוקר שליט"א מרבני ישיבת 'תורה בתפארתה' ומחבר ספרי 'להאיר', על חינוך אמיתי לתכלית הרצויה

"ולא נִשְׁתַּנִּי לְנֶשֶׁק לְבָנִי וּלְבִנְתִּי" (בראשית ל"א, כ"ח)

פרשתנו פרשת ויצא, ולאחריה פרשת וישלח, עוסקות רבות במלחמה על שמירת הדורות הבאים. יעקב הוא אב הבנים, ממנו עם ישראל יוצא לשבטיו והוא חייב לשמר אותם מכל משמר. לבן הוא ההתמודדות הראשונה של יעקב בשמירת צאצאיו מהשפעתו, ולאחריו המפגש עם עשיו - גם שם מבקש עשיו לפגוע בזרעו של יעקב כמו שנראה.

דורנו, - "דור החשיפה" דור בו כל המידע הטוב והיפוכו זמינים ומצויים לכל אדם, כולל בגילאים צעירים מאוד, אנו ההורים עומדים ושואלים איך מתמודדים, הבה ונלמד מעט, ונקדים, סיפור תמיד פותח את הלב:

מספר מרן הגאון רבי משה שטרנבוך שליט"א ('עובדות והנהגות'): כשנולד לי בני בכורי הגאון רבי אשר בן ציון שליט"א ביקשתי לכבד את מרן הרב מבריסק זי"ע בסנדקאות, אך השיב שלצערנו אינו יכול, וכשהתחלתי להפציר בו אמר "לא אמרתי שאיני לא רוצה, אמרתי שאני לא יכול".

במאמר המוסגר, רבי משה מביא ששמע אח"כ את נימוקו, כיון שהרבה פעמים היה מאחר היות והיה מאריך בתפילת שחרית ויכול היה להאריך כמעט עד חצות היום, ובגללו הוזקקו להמתין עם הברית ולא לקיים את ה'זריזין מקדימין למצוות' ולכן סרב להיות סנדק.

לא רוצה ולא יכול

כשאנו קוראים את הנימוק, עלינו להתבונן, המשפט שהבטיח רב ענה לרבי משה על מה שניסה ללחוץ אותו היה "לא אמרתי שאני לא רוצה אמרתי שאני לא יכול" - זה תואם מאוד את מה שהיה הגרי"ז עונה כנגד אותם עסקנים שביקש מהם לפעול פעולות למען היהדות, והיו אומרים שישנם בעיות כאלו ואחרות הגורמים לכך שלא שייך לבצע את שליחותו, היה אומר להם "אל תגיד אני לא יכול תגיד אני לא רוצה". הגרי"ז היה לו ביטחון עצמי ברור שבכל פעולה של השתדלות מול שלטונות וכדו' אם רוצים אז יכולים, ואם מרגישים שלא יכולים הווה אומר שלא רוצים!!!

וכאן, אותו בריסקר רב שדקדק בכל דרכיו ולא זו ממילתו כמלוא נימה, אומר לרבי משה "לא אמרתי אני לא רוצה, אמרתי שאני לא

יכול" ואנו הקטנים עומדים ותמהים, גדולי הצדיקים התפללו שעה האריכו לשעתיים ועבדו עבודת התפילה בגדלות עצומה, והגרי"ז האריך כמעט עד חצות היום הלא יכול לקצר את זמן תפילתו? מדוע אפוא מעיד הגרי"ז מעיד שהוא לא יכול? לכאורה הוא לא רוצה! התשובה נוקבת: כן, שיהיה ברור שגם אם הוא היה רוצה הוא פשוט לא יכול! אולי לא הוציא את המילה בקריאת שמע כדבעי, אולי לא מכון דיו בהזכרת ה', וכל זה לוקח לו זמן, לקיום את עיקרי ההלכה, איך שייך לא לקיים, הוא לא יכול!!!, בינה זאת!

'מצווה בו' בחינוך הילדים

נחזור לעניינו, ממשיך מרן הגאון רבי משה שטרנבוך שליט"א ומספר: ואז שאל אותי הרב מבריסק, מי המוהל, השבתי לו שאני בעצמי אעשה החיתוך, ותמה האם אתה מוהל? אמרתי לו לא, אבל המוהל יעמיד את המגן במקום הראוי ואני אחתוך, ובזה אקיים מצוות מילה ע"י האב, וכדעת הש"ך (חו"מ סי' שפ"ד) שאב שיכול למול בעצמו חייב למול בעצמו ולא לשלוח שליח, ואף אם לא נלך לפי דעת הש"ך, על כל פנים "מצווה בו יותר מבשלוחו".

ומרן תמה ואמר לי: "אני רוצה לראות כשהבן גדול האם גם את מצוות האב "ללמדו תורה" תהדר ללמד אותו בעצמך ולא לשלוח אותו לחיידר ללמוד, שהרי מצוה בו יותר מבשלוחו, או שתשלח אותו ללמוד אצל המלמד כיון שהוא מומחה!?

ומעתה, אם בלימוד התורה תשלח 'מומחה' מדוע במילה אינך שולח למוהל מומחה? הלא אדרבה במילה יש להקפיד יותר על

מומחה כיון שהוא נוגע לצערא דינוקא והיאך במילה שעלול ח"ו להיות צער לתינוק, אתה מהדר על חשבון התינוק משום מצוה בו יותר מבשלוחו?!

ורבי משה ממשיך ומספר על מרן הגאון רבי חיים הלוי מברסק שמל בעצמו את אחד מבניו, והיו לו אחר כך ספיקות שהוציא דם יותר מהצורך מפני שאינו בקי, ודינו כחובל, והתינוק לאו בר מחילה, והנצי"ב בא להפסיק דעתו, אבל הגר"ח לא התנחם והמשיך להתאונן על זה באומרו, שזה היה חובל... והוסיף ששמע שמרן הגר"ח סרב לקבל סנדקאות כיון שחשש שיש לו דין מצמצם ונעשה שותף למוהל, ואם המוהל חובל ומוציא דם יותר מהנצרך הוא נחשב שותף למעשה החבלה.

מהות החינוך

רבותי, אולי הסיפור לא נראה קשור להקדמה, אבל אני כן רוצה לשתף אתכם ברגש עצום שהציף אותי הסיפור הזה דווקא בתפקיד החשוב ביותר שלנו - חינוך הילדים.

כשאנו פותחים את הגדה של פסח - מצוות ה'והגדת לבנך' השפיץ של מערכת החינוך שלנו, בה אנו לכאורה עוסקים בשעבוד הנורא שפרעה שעבד אותנו, אנו אומרים את המשפט הבא: "צא ולמד מה בקש לבן הארמי לעשות ליעקב אבינו, שפרעה לא גזר אלא על הזכרים ולבן בקש לעקור את הכל".

בעל ההגדה מעמיד את שני דמויות, פרעה ולבן, ובא לאלפינו מי מהם רשע גדול יותר, אנו במבט פשוט ברור לנו שפרעה ששעבד והרג בעם ישראל במשך שנים רבות הוא הרשע, אך בעל ההגדה מגלה לנו שלבן רשע גדול יותר, פרעה גזר את גזירתו רק על הבנים ולבן בקש לעקור הן את הזכרים והן את הנקבות.

והדבר תמוה, היכן ביקש לבן לעקור את הכל, אמנם כולנו יודעים שהחליף את רחל בלאה, שהחליף משכורתו של יעקב עשרת מונים, אך כל זה בעיות של שקר ומרמה עליה השתית לבן את חייו. היכן יש רמז שביקש לעקור את הכל, להשחית ולעקור את בני ובנות יעקב, להיפך, כל מה שטען לבן נגד יעקב כשרדף אחריו זה: "ולא נטשתי לנשק לבני ובנותי"? ובכלל יש להבין מה המשוואה בין לבן לפרעה, האם יש קשר כל שהוא ביניהם?

היותר תמוה, וכי פרעה סתם גזר רק על הזכרים, הרי היתה לו מטרה, הוא קיבל מאיצטגניניו מידע שעומד להיוולד מושיען של ישראל, ולכן כל הבן הילוד היאורה תשליכוהו, לא אמורה להיוולד מושיעה נקבה, ברור שאין סיבה להרוג את הנקבות?

כוחנו במשפחתנו

אך האמת היא שכל התמיהות הללו הן בגלל שאנו תופסים את כל סיפור גלות מצרים כגלות הגוף, פרעה, לבן, עשיו, וכל שאר שונאינו הם כולם יצרים רעים, והצד השווה שבכולם זה המאבק על נפש צאצאינו. ושוב אני מבקש להקדים:

בספר "במחיצתם" מספר הרב שלמה לורנץ, באחת הפעמים בה מרן החזון איש דחה אותו יחד עם עוד עסקנים להיאבק על עוד

פרה ישראל עירובין

עובד זר הגיע להתגורר בבית השכנים.

האם הוא אוסר לפלפל בבניין?

ואולי בכל העיר?

י"ז כסלו תשפ"ו
גם אתה מתחיל בלימוד
הלכות עירובין
וידוע לחיות כיהודי!

MANOVER

***4992 בית הוראה**
'משיבי הדף היומי בהלכה'

מענה לשאלות בדף הנלמד
חולק ד' הלכות עירובין
24 שעות ביממה עברית אידיש
בשיתוף מוקד העירוב בארץ הקודש

עניין של לכתחילה במדינה, שאל אותנו: הלא השלטון בידיים שלהם, הצבא אצלם, המשטרה אצלם, מקומות העבודה בידיים שלהם, הכנסת בידיים שלהם, מה אפוא הכוח שלנו להילחם על הלכתחילה, הלוואי ויקבלו את הבדיעבד שלנו?

ענה ואמר לו החזון איש, אתה חושב שהניצחון יהיה בממשלה או בצבא? טעות היא, הניצחון יהיה בבתיים שלנו! והחזון"א אמר שם דברי נבואה: הם פורקי העול גזרו על עצמם כרת, כל זוג יביאו מקסימום שני ילדים, לעומתם בני התורה ילדו שמונה ילדים כל אחד ואותם שמונה יוולדו להם עוד שמונה וכך אנחנו נהיה הרוב כאן בארץ.

מרב החזון"א לא דיבר על ניצחון פיזי, הוא דיבר מהו הכוח שלנו, כוחנו במשפחתנו, הכוח היהודי זה כוח המסירה והעברה מאב לבנו ומאם לביתה, כך אנו קיימים מול כל מי שעומד עלינו לכלותנו, אין כוח בעולם שיכול לנצח כוח כזה.

קליפת לבן

פרעה ולבן יודעים זאת, והם נלחמים נגד התופעה שבן יקבל מאביו, לא פלא שכשמצרים זועקים לפרעה עד מתי יהיה זה לנו למוקש, מצרים כבר אבודה והוא נכנע הוא שואל את משה מי ומי ההולכים והוא עונה לו: "בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל..." פרעה חוזר בו ואומר: "לֹא כֵן לְכוּ-נָא הַגִּבְרִים" מה יש לפרעה לעשות עם הילדים והזקנים, מדוע רק הגברים?

התשובה פרעה פוחד מעם ישראל ורק אם ינתק בן מהשפעת אביו, הוא יודע שכשהבן יראה איך אבא מוכן ללכת אפילו למדבר העיקר לחיות עם הקב"ה הוא יצא יהודי שלם. מזה הוא פוחד.

בגזירת פרעה עשה זאת דרך המיידלות והן לא שמעו בקולו וקבלו שכר שמהם יצאו כהנים לוויים ומלכים, מה היתה כאן המידה כנגד מידה? אלא שפרעה גזר על הזכרים מה זה עוזר לו, הרי אימהות יהודיות תהינה ושוב יוולדו יהודים? אמר הגאון רבי יושע בער סולובייצ'ק מה היה קורה אילו הם כן היו שומעות לפרעה והיו הורגות את הזכרים, עם ישראל לא היה נמחק! היה עם ישראל!!! אבל מה שלא היה לנו זה שלא היה לנו כהנים לויים ומלוכה (כי גם למלוכה צריך מיוחסים) כלומר שהיה עם ישראל אבל היה עם ישראל רדוד. כשהן לא שמעו לו, זכו במידה כנגד מידה להיות אלו שמהם יצאו המיוחסים שבישראל.

קרבה מסוכנת

בנקודה זאת, איך רצה פרעה לעקור את עם ישראל ואיך רצה לבן, כאן בא הדיון של בעל ההגדה, והוא מצביע לנו שלבן היה גרוע יותר, כיצד? והיכן הדברים מבוארים?

הכל טמון במילים שאומר לבן ליעקב "וַיַּעַן לְבָן וַיֹּאמֶר אֶל יַעֲקֹב הַבְּנוֹת בְּנֹתַי וְהַבָּנִים בְּנֵי, דהיינו לבן הרי לא היה מיראי האלוקים, ובדואי שדי חרה לו מה שבנותיו נישאות ליהודי צדיק כיעקב אבינו, לבן רצה לכל הפחות אחיזה בחינוך ילדי בנותיו, אבל ידע היטב שיעקב לא יוותר על חינוכם שימשיכו את דרכו...

אומר הרב פינקוס, לבן היה בא עם צווארון לבן, הוא לא הציג עבירות חלילה. הוא רק הציג עזרה במשחקי הילדים... יעקב הלא מונח בלימוד ואין לו קשר עם הוויות העולם אין לו שיג ושיח במשחקי ילדים.

היכן כל זה מרומז בתוה"ק? בתלונה של לבן "ולא נטשתי לנשק לבני ולבנותי" משמעות נשיקה בתורה מבואר בזה"ק בכ"מ שהוא "התדבקות רוח ברוח" לבן כל מה שביקש זה לדבק את רוחו - רוח ההוללות וההפקרות עם רוחו של יעקב - התורה הקדושה. מהו הכוח הזה של העברה מאב לבנו? הערות? גערות? אולי לעמוד להם על הראש שיקיימו את מצוות ה'. הגר"ח והגר"י מברסק רעדו וחששו מלגרם צערא דינוקא, כן, הם שהקפידו בדקדוק על כל חומרות ההלכה לא הסכימו אפילו להיות שותפים לברית מילה שמא יגרם צערא דינוקא, ואין לקטן כוח למחול, האם גערות, הערות הם לא נצעים את הילדים ובני הנוער? יעמוד כל אחד מול עצמו ויחשוב מה קורה כשמקבל מחברו איזה הערה בכישלון שלו בעבודת ה', כמה הוא כואב, האם בני נוער מחוסנים? האם יש להם שרינון נפשי?

עד כאן חובת האב

אני נשאל רבות בערבי שיח עם הורים, שומעים בשם גדולי ישראל שנשאלו האם צריך לעמוד על הבחורים להעירם להתפלל לפני זמן ק"ש, והם עונים נחרץ, להעיר כן, אבל מכאן ואילך, רוצים לקום או לא להשאיר זאת לבחירתם של בני הנוער! הורים רבים קשה להם עם התשובה הזאת אם לא נעיר ונזרז אותם, מה יראה להם כמה העניין חשוב?

והתשובה שאני רגיל לענות במשפט אחד: אבי זצ"ל מאז הכרתיו מעולם לא איחר זמן ק"ש ראשון, אני לא יכול להעיד על עצמי שאף פעם לא איחרתי, אבל קשה לי להיזכר מתי זה קרה. וב"ה ילדי לא מאחרים זמן ק"ש.

אברהם אבינו שהצטיין שאהבת ה' אליו הוא "כי ידעתי למען אשר יצוה את בניו וביתו אחריו ושמרו דרך ה'" אנו מבקשים לראות איפה ציווה את בנו ואנו מוצאים שמונה מילים בסה"כ:

כשיצחק פונה אליו כתוב ויאמר "הנני בני" והוא שואל איה השה לעולה הוא עונה לו "אלקים יראה לו השה לעולה בני" אין את המקום להאריך, אבל הדבר הראשון הוא "הנני בני" אני פנוי אליך בכל שעה, לכל נושא, והנני עומד בדוגמה אישית, וכזה גם אם כל מילותיי יסתכמו שאני הולך לשחוט אותך למען שמו יתברך יקבל את זה הבן באהבה.

שלוש מטבעות

הרב יחיאל יעקבסון בספרו "אל תחטאו בילד" מספר: "אבא שלי היה צבעי פשוט, הוא לא הבין בגידול ילדים ולא ידע לחנך, הוא קרא עברית בקושי הצליח להתפלל. אבא היה שורד שואה ואילו אני רב קהילה, איש חינוך, ר"מ בשיבה, אבל כולי בן של אבא שלי. קופת צדקה היתה בביתנו, קופסת פח ישנה ועלובה, שהיתה תלויה

לפתע נראתה בפתח דמותו הגבוהה וההדורה של רבי איסר זלמן מלצר במחלצות השבת ההדורות, הכל קמו לכבודו ולא הסתירו את השתוממותם הכי צד טרח ויגע ובא מהלך כה רב? רבי איסר זלמן הבחין בפליאתם, ואמר להם, אמת, רב המהלך מכפי כוחותי, אבל חייב הייתי לבוא

על הכרת הטוב לאדם, ועל הכרת הטוב לבורא עולם על כל הטוב
אשר גמלנו וממשיך לגמול עימנו בכל עת ובכל רגע

הרב בנימין רוזנצוויג

"הפעם אודה את ה'" (בראשית כ"ט, ל"ה)

זה קרה באחד מבתי הכנסת בשכונות ירושלים, ביום מן הימים הגיע אחד המתפללים לבית הכנסת בבוקר עם עוגות ושתייה, והודיע שהוא נותן 'לחיים' לאחר התפילה, כמובן שהדבר היה מוזר ותמוה בעניי חבריו המתפללים שלא שמעו על איזה אירוע שהיה אתו או שמחה שפקדה את משפחתו.

לאחר שכולם הטיבו את לבם באכילה ושתייה, לאחר התפילה, נעמד לומר כמה מילים: אתמול כשהלכתי ברחוב פגע בי רכב והעיף אותי למרחק של מספר מטרים, כמובן שהיה לחץ גדול שהיה נראה שהפגיעה משמעותית, אבל נס ופלא ברוך ה' ניצלתי בנס ונשארתי שלם בגופי, ולא הייתי צריך אפילו להתפנות לבית החולים. לכן הבאתי את ה'לחיים' הזה, כדי להודות לקב"ה על הנס הגדול שעשה לי.

המתפללים התרגשו ושמחו בשמחתו שיצא ללא פגע.

למחרת היום הגיע אחד המתפללים האחרים בבית הכנסת, כשהוא נושא עמו שקיות מלאות בעוגות ושתייה.

התפלאו האנשים על הניסים שהתרחשו יום אחר יום לאנשי בית הכנסת.... נתקבצו ובאו אליו לשמוע איזה נס קרה עמו?
"הלכתי אתמול בדרך", הוא סיפר בהתרגשות, "עברתי את הכביש ולא קרה עימי כלום! ועל זה אני מודה לה'. אף מכונית לא פגעה בי, אף כלי רכב לא 'העיף' אותי. אני בריא ושלם, בלי נגע ובלי פגע, ברוך ה'!!!"

המצאה חדשה

אנו רגילים להודות לה' על נסים גדולים ומיוחדים שקורים לנו, אבל שוכחים להודות לו על הנס המתמשך כל יום מרגע פותחנו את העינים בבוקר עד לכתנו לתת תנומה לעינינו בלילה, נושמים אוכלים הולכים יושבים מדברים... יסוד חשוב זה על הצורך להודות על נסֵיך שבכל יום עמנו מתבאר נפלא בפרשת השבוע.

אמרו חז"ל: 'לא היה אדם שהודה לה' עד שבאה לאה והודתה' (ברכות ז) שנאמר "הפעם אודה את ה'", ויש לתמוה, וכי לאה היא

הראשונה שהודתה לה' על הנס שהיה עמה? הלא האבות הקדושים היו לפניו והקריבו קרבנות ושבחו לה' על הניסים והנפלאות שהיו עמם?

ומבאר ה'כתב סופר' עפ"י מה שאמרו חז"ל 'הקורא הלל בכל יום הרי זה מחרף ומגדף' (שבת קיח) והכונה שכאשר שאלו רואה שנעשה לו נס שלא בדרך הטבע מוצא עצמו מחויב להודות לה' ולספר גבורותיו, אבל על דברים שנעשה לו בדרך הטבע אינו מתעורר להודות לה'! שזה נראה לו כמנהג העולם ומציאות הטבע, והרי רבותינו אמרו "כל הנשמה תהלל קה" על כל נשימה ונשימה הגם שזהו מחוייב המציאות, דלולי זה לא יחיה, ואין בזה דבר שמחוייב לטבע, בכל זאת צריך להודות על כל נשימה ונשימה.

ולכן מי שאינו אומר בכל יום רק את ההלל המסודר לנו להודות על נסים שעברו ונעשו לאבותינו במצרים, ואינו מודה על נסי וחסדי ה' עליו בכל רגע ורגע, הרי זה מחרף ומגדף שמראה בזה שאינו מכיר טובות ה' עליו וכל הטובות הם מצד שעולם כמנהגו נוהג.

מעשה ודאי שאברהם ויצחק הודו ושבחו לה', אבל כיון שלהם נעשו נסים שלא בדרך הטבע אין חידוש כל כך שמצאו עצמם מחוייבים להודות ולשבח ולזכות לפני ה'. לעומת זאת, אצל לאה מצאנו שנתנה הודאה לה' בהיוולד לה בן, הגם שכך הוא הטבע וההרגל,

בכל זאת לא תלתה במקרה וטבע אלא הודתה לה' על כך שילדה. הודאה מסוג זה, היתה 'המצאה' של לאה. היא היתה הראשונה להודות באופן זה, ושבתיה חכמים על כך. וסיים הכתב סופר 'והוא פירוש נכון'. באמת אמיתי ויסודי לכל החיים.

להשקות את החתול

סיפר הגאון רבי ראובן קרלינשטיין זצ"ל: מפורסמת התמונה כיצד רבי אליהו לופיאן זצוק"ל נותן לשותות חלב לחתול בחצר ביתו, בשעתו כאשר ביקרתי בישיבת כפר חסידים בחיי רבי אליהו לאפיאן, ניגשתי לאחד הבחורים ושאלתי מה הרקע לתמונה? שמא מחשש של צער בעלי חיים וכדו'?

מה, אתה לא יודע את העניין? תמה התלמיד, אספר לך, חדר האוכל של הישיבה היה בצריף, הצריף החל לשרוץ עכברים, מה עושים נגד זה, מביאים חתולה היודעת מה לעשות... באותה תקופה לא היו צריכים להאכילה כי כבר אכלה לשובע...

לאחר שהסתיימה תקופת העכברים, הבחורים ביקשו לקחת אותה ולשלחה לפנסיה, נגמר התפקיד שלה. רבי אליהו נכנס לצריף וראה שהם מנסים לגרש את החתול, שאל אותם רבי אליהו ומה עם הכרת הטוב? וכי איך נכיר לה טובה שאלו התלמידים? וכי ניתן לה דולרים כתשלום על המלאכה תמהו?

רבי אליהו אמר להם תשאירו אותה כאן, אך כיון שכבר לא היה לה אוכל הבחורים חששו כיצד ומה להאכילה, ואז רבי אליהו הדגים להם כיצד נותנים חלב לחתולה ובשעת ההדגמה פלוני צילם. ומזה נשאר לדורות תמונת המחשה של הכרת הטוב בדברים שאנשים לא שמים ליבם לכך.

הכרת הטוב לדשא

מעשה נפלא סיפר אחד מתלמידי הגאון רבי ישראל גוסטמן זצ"ל ראש ישיבת נר ישראל בבליטימור מגאון ומנהיגי הדור באמריקה, שראה כמה פעמים איך שרבו ר' ישראל היה משקה בעצמו את הדשא שלפני ביתו, וכששאלו תלמידו האם אין דבר כזה משום פחיתת כבודו? ענה לו הרב גוסטמן, שבעיקרון הוא צודק אבל יש לו חובת הכרת הטוב לדשא!

במלחמת העולם השנייה בשעה שהיה מתחבא ביערות כל אפשרות להישאר בחיים היתה רק על ידי זה שאכל עשבים... ומאחר והדשא הצילו ממיתה ודאית יש לו חובת הכרת הטוב לדשא!!

עורר לתשובה

מעשה נשגב של גודל הכרת הטוב מובא ב'לקוט לקח טוב' על מרן רבי איסר זלמן מלצר: בנו של הגאון רבי שלום אייזן זצ"ל ממורי ההוראה המובהקים שבירושלים הגיע למצוות, והוא סר להזמין לקידוש בשבת את רבו הגרא"ז מלצר זצ"ל, הנימוס חייב זאת אף שהוא לא העלה בדעתו שהגאון הישיש והחלש יוכל לבוא בהליכה רגלית ממרחק כה רב.

הקידוש היה בעיצומו גדולי ירושלים השתתפו בשמחה בראשם

הגאון מטשעבין זצ"ל שלאחר שטיפס במעלה המדרגות התלולות קרוב לארבע קומות גבוהות התנשף ואמר 'המעלות של דירה זו הן חסרונותיה'.

הסבו גדולי ירושלים בשמחה ושוחחו בדברי תורה.... ולפתע נראתה בפתח דמותו הגבוהה וההדורה של רבי איסר זלמן מלצר במחלצות השבת ההדורות, הכל קמו לכבודו ולא הסתירו את השתוממותם הכיצד טרח ויגע ובא מהלך כה רב?

רבי איסר זלמן הבחין בפליאתם, ואמר להם, אמת, רב המהלך מכפי כוחותי, אבל חייב הייתי לבוא משום הכרת הטובה לבעל השמחה, הכרת הטובה שבזכות חתן הבר מצוה חלף במוחי הרהור תשובה! הדברים הפכו סתומים עוד יותר והגאון הישיש המשיך ואמר, כאשר רבי שלום בא להזמין לבר המצוה של בנו, חלף במוחי הרהור בזק... הנה ר' שלום חוגג כבר את היכנס בנו למצוות, והרי זה עתה נערכה חתונתו! והרהרתי איך שהזמן חולף מהר! יש להזדרז ולשוב בתשובה בטרם...

ואם בזכותו חלף במוחי הרהור תשובה, חייב אני לטרוח ולהשתתף בשמחתו מדין הכרת טובה.

אתה הרי בעל תפילה

עוד סיפר הגאון רבי ראובן קרלינשטיין זצ"ל: מנהג של שנים היה לו למרן הרב שך זצ"ל להגיע לפני כל סוף זמן לומר שיחה בישיבת 'תפארת ציון' בבני ברק, ובזה המשיך את מנהגו של מרן החזו"א. ראש הישיבה הרב איזנשטיין נהג לבוא להזמין מידי שנה בשנה, ויהי היום הוא נכנס לחדרו ימים ספורים לפני סוף הזמן ואמר לו כדרכו מחכים בישיבה לבואו של ראש הישיבה! והנה מרן הרב שך עונה לו, אוי מה אתה מדבר? אינני יכול לבוא כוחותי אינם איתי, אפילו לתפילה אינני יכול לעלות להיכל הישיבה, אני הולך רק עד היכל כולל האברכים הקרוב.

חלילה! הגיב הרב איזנשטיין, אם קשה, אנו לא נטריח את הראש ישיבה, רק אבקש ברכה, הרב שך בירכו והושיט לו יד בלבביות, כאשר ר' צבי עמד ליד הדלת לצאת הרב שך קרא לו בקול לעבר הדלת, הרב איזנשטיין שהיה מופתע שב לאחוריו, והרב שך התחיל לברר באיזה יום ובאיזו שעה צריכים לבוא? אינני רוצה שראש הישיבה יבוא! חלילה! ביקש הרב איזנשטיין, לא לא! רצוני לדעת את היום והשעה! חזר ואמר הרב שך, ואומר לך את האמת אין לי כח לבוא כמו שאמרתי אבל נזכרתי כי אני חייב לך הכרת הטוב, הרי אתה בעל תפילה בהיכל ישיבת פוניבז' בימים נוראים, ממילא אתה מעורר אותי בתפילותיך, איך לא אבוא אם אני חייב הכרת הטוב?!

סיים הרב קרלינשטיין: נשאל את עצמנו, מאות אנשים, קרוב לאלף התפללו בישיבת פוניבז' או בכל בית כנסת אחר ברחבי העולם, כמה מהם חושבים להכיר טובה לש"ץ על הנעמת התפילה על הרהורי התשובה וכדו'? ואדרבה יאמרו לך וכי אני חייב לו? הוא חייב לי! תנסה שנה אחת למנוע ממנו להתפלל לפני העמוד, נראה מה יאמר כך? אבל מרן הרב שך בדרגת אצילות מופלגת הרגיש כי יש לו חובת הכרת הטוב על כל דבר קטן שגרם לו טובה!

פגשתי אותו והוא סיפר לי שהוא עזב את עבודתו לגמרי והוא 'אברך כולל'... השתוממתי... בגיל כזה, לעזוב את הכל, את אורח החיים, את מקור הפרנסה, ולדבוק כך בתורה...! לא מצאנו רבים כאלו. לאחר תקופה פגשתי מכר של המשפחה הזו ושאלתי אותו לפשר התופעה

תפילה ללא הפסקה מביאה ישועה גדולה

הרב ישראל ליוש

"וַיִּפְגַּע בְּמָקוֹם וַיֵּלֶן שָׁם..." (בראשית כ"ה, י"א)

לבקש ולבקש על ענין מסוים עד שהוא מושג, לא רק להרבות בתפילה, אלא לא להרפות עד שמקבלים את מה שמבקשים...

'פגיעה' זו תפילה

רבותינו מפרשים את הפסוק 'ויפגע במקום וילן שם...' ש'פגיעה' היא לשון 'תפילה', ושם תיקן יעקב אבינו תפילת ערבית. וכאמור 'פגיעה' היא תפילה ללא הפסקה עד השגת הדבר המבוקש, עד שהבקשה פוגעת ומתבצעת. 'פגיעה' היא כביכול סוג של מלחמה, ריכוז כל הכוחות עד לכיבוש העמדה והשגת היעדים. כך גם פירש רש"י את דברי רות אל נעמי: "וַתֵּאמֶר רות אֶל תִּפְגַּעִי בִּי לְעֹבֶבָה לְשׁוֹב מֵאֶחָיִךְ..." - אל תפצירי בי...

על פי הדברים הללו, נוכל להסביר את שלושת לשונות התפילה שנלמדים מאבותינו הקדושים, כאשר הם תיקנו את תפילות היום. אברהם תיקן תפילת שחרית, שנאמר: 'וישכם אברהם בבקר אל המקום אשר עמד שם' ואין 'עמידה' אלא תפילה... 'עמידה', מבאר הרב פינקוס, הוא מצב בו מודה האדם שכל מציאותו בטל לקב"ה. אין לו מדיליה כלום, הוא עומד מול הקב"ה ותלוי בו, כי הוא מכיר בחוסר האונים שלו אל מול כוחותיו האין סופיים של הקב"ה.

אם כן, יש לומר שסגנון תפילה זה אכן מתאים לתפילת שחרית, עת האדם קם בבוקר, לפני שהוא פותח את סדר יומו ופונה לעיסוקיו, הרי הוא מצהיר שכל מציאותו וכל הענינים שהוא יעסוק בהם ביום הזה, בטלים וכפופים לרצונו של הקב"ה.

יצחק תיקן תפילת מנחה, שנאמר: 'ויצא יצחק לשוח בשדה לפנות

הכרתי זוג שהחלו לחזור בתשובה בגיל העמידה, מספר הגאון רבי שמשון פינקוס זצ"ל בספרו הנפלא 'שערים בתפילה', הם התקרבו אט אט ואף העבירו את ילדיהם לחינוך חרדי, ואכן דרכם צלחה ובניהם הפכו לבחורי ישיבות מעולים מן המניין, ואף חתנם זכה לחזור בתשובה שלמה.

האב החל להשתתף בשיעורי תורה. בתחילה שילב בין קביעת עיתים לתורה ובין עיסוקו במלאכתו לפרנסה, אך לאחר חמש שנים מתחילת תהליך התשובה, פגשתי אותו והוא סיפר לי שהוא עזב את עבודתו לגמרי והוא 'אברך כולל' פשוטו כמשמעו, והוא יושב ולומד תורה כל היום...

השתוממתי... בגיל כזה, לעזוב את הכל, את אורח החיים, את מקור הפרנסה, ולדבוק כך בתורה...! לא מצאנו רבים כאלו. הכרתי חוזרים בתשובה שהפכו את דרכם בגיל צעיר, כשכוחם במותנם ושכלם צלול ורענן, אבל בגיל כה מבוגר להפוך להיות אברך כולל יום שלם...?! פלא פלאים...!

לאחר תקופה פגשתי מכר של המשפחה הזו ושאלתי אותו לפשר התופעה, והוא סיפר לי שאשתו של אותו בעל תשובה רצתה מאוד שבעלה יישב וילמד כל היום, זה היה בנפשה, היא היתה מוכנה למסור בעבור זה את כל אשר לה, אבל יחד עם זאת היא הבינה שזה רחוק מן המציאות, ועל כן החליטה שהיא לא תדבר איתו על רצונה ולא תלחץ אותו לעבור לכולל יום שלם, אך בעומק ליבה לא התייאשה, היא החליטה שהיא תתפלל על כך מעומק ליבה תפילות רבות ונשגבות עד שרצונה יתמלא ושאפתה תתגשם. היא גמרה ספרי תהילים בזה אחר זה, תפילה ועוד תפילה בלי להתייאש, ובכל התפילות לא הפסיקה לבקש בקשה אחת מלב רוצה ומתחנן, שבעלה יישב וילמד יום שלם ויהיה תלמיד חכם. היא לא התייאשה גם כשראתה שהימים עוברים והיא לא נושעת, היא המשיכה להתפלל עד שיום אחד זה קרה, בעלה החליט לעזוב את עבודתו ולעבור לכולל יום שלם, והוא הפך לאברך מן המניין שאינו מבטל רגע מזמנו...

מסיפור זה, אמר הרב פינקוס, נפתחה לי הבנה חדשה בסגנון התפילה שנקראת 'פגיעה', באידיש קוראים לזה "אויסבעטן",

התלבטתי קלות לפני חתונתי מה עלי לעשות. כי המבחן החודשי יצא בערב שבת שבע ברכות. בסוף זה היה פשוט חלק מהחוויה...

הרה"ח ר' אהרן כהן בסדרת שיחות עם אנשים מופלאים הנבחנים על כל הש"ס

החלק שתמיד מרגש אותי בפנייתי לחברי ורבני 'קנין ש"ס', לשיחה על דרכי לימודם הוא התגובה הספונטנית החוזרת על עצמה, כל פעם בניסוח אחר: "באמת תודה על השיחות המחכימות", הם אומרים, "זה עוזר לנו הרבה. אנחנו מחפשים בכל שבוע את השיחה ב'לקראת שבת'".

חיוזק מיוחד אני מקבל מאלו מביניהם שלא מסתפקים רק בהודאה אלא טוענים בתוקף שכל עצם הצטרפותם ל'קנין ש"ס' היאבזכות השיחות הללו המתפרסמות ב'לקראת שבת', ומבטאות שוב ושוב את המסר המוחשי, שכתר תורה מונח בקרן זווית, וכל החפץ ליטול יבוא ויטול!

זו בעצם הסיבה העיקרית, בנוסף להכרת הטוב שלהם ל'דרשו', המביאה את רובם להסכים להתראיין ולהתפרסם - כי הם יודעים כמה תועלת עצומה יש לפרסום הזה, וגם הם רוצים לקחת חלק בזיכוי הרבים בתורה, להצטרף ולזכות לידיעת הש"ס.

לקראת ידיעת הש"ס

השבוע פנינו לשיחה עם הרה"ג ר' מנחם רבינוביץ שליט"א מחשובי האברכים בירושלים עיה"ק. שאף הוא לא ידע בעבר על מסגרות 'דרשו' אך בזכות חבריו שכן ידעו, זוכה הוא כעת לעמוד ולהתכונן לקראת עמידתו בעוד פחות משנה וחצי בכור המבחן הגדול והמקיף על כל הש"ס במסגרת 'קנין ש"ס'.

מתי התחלת ולמה?

זה היה ב'מי בין הזמנים' אחרי שיעור א' בשיבת 'כנסת חזקיהו' (כפר חסידים), עמדותי לפני העלייה לשיעור ב' בשיבה קטנה. בתוך כלל ישראל חווינו את אוירת התחלת הש"ס במחזור החדש בסדר ה'דף היומי'. את המושג 'דרשו' עדיין לא זכיתי להכיר ולהוקיר מציין רבי מנחם, התחלתי את מסכת ברכות, וכך כבחור צעיר למדתי או ליתר דיוק גרסתי בהפסקת הצהריים את הדף היומי, דהיינו למדתי מהר 'מלמעלה' את הדף.

איך הגעת ל'דרשו'?

עד היום עומדת לנגד עיני האנקדוטה המוזרה. היה זה בין הזמנים של סוכות, ישבתי בבית הכנסת השכונתי מול הגמרא, התחילו ללמוד באותו יום את מסכת שבת. בעוד אני עדיין מסדר את עצמי לקראת התחלת הלימוד אני מבחין ביהודי יקר שהיה המלמד שלי בכתה ד', נכנס ומוציא את מסכת שבת מהארון ומתיישב ללמוד. ברגע של החלטה, ניגשתי אליו והצעתי את עצמי לימוד בחברותא,

הוא הסכים. ישבנו ולמדנו ביחד את הגמרא.

אני זוכר, משחזר רבי מנחם, כשקולו נרגש, סיימנו ללמוד את הדף, והרגשתי. וואי'. אני ממש שולט ויודע את הדף. באוטומט, החלטתי לבדוק את עצמי. התיישבתי שוב מול הגמרא ושחזרתי לעצמי בקול את דל הדף. וכן. זכיתי וראיתי שאני יודע.

למול ההצלחה המסחררת מבחינתי. קבעתי לעצמי, שבכל יום בסיום הלימוד, אעבור ואשחזר לעצמי את הלימוד היומי לצד שינון מהיר בע"פ את הדפים שכבר למדתי. כאן הגיע מקומם של כמה חברים בשיבה שאני חייב להם הרבה הכרת הטוב. הם דיברו ושיתפו על הצטרפותם ב'דרשו' ועל הנאתם מהמבחנים. כך הצטרפתי. וברוך השם אף פעם לא התחרטתי. הוא חותם בחיוך.

וכך הצטרפת ל'קנין ש"ס'?

לא. הייתי בחור רגיל משקיע בסדרי הישיבה כמובן. אך הפסקת הצהריים היתה מוקדשת כאמור ללימוד הדף בהבנה, לצד השקעה שהלכה והתגברה כל חודש לשינון החומר החודשי. בהתחלה הייתי עובר ומשנן את הדפים הקודמים של כל החודש עד יום המבחן, בציפייה נרגשת למבחן לראות את היקף ידיעותי בלימוד החודשי. בהמשך, לצערי, הפסקתי עם החזרות בכל יום, רק הסתפקתי בלימוד ארבע פעמים בנוסף לחזרה החודשית שלפני המבחן.

אז מתי באמת הצטרפת ל'קנין ש"ס'?

היה זה לקראת סיום הש"ס. התרגשתי מעצם הזכייה לסיים את כל הש"ס, במיוחד שזכיתי להבחן בכל חודש על הלימוד החודשי בהצלחה. אבל אז, הרשתי לעצמי להרהר קצת יותר. תכל'ס. מה

יש לי כעת. כמה מתוך הש"ס הגדול אני זוכר ומונח אצלי בזיכרון? ואז ידעתי את התשובה לעצמי. אחרי מחזור שלם של מבחן חודשי, הגיע הזמן להתקדם ל'קנין ש"ס'.

כבעל ניסיון נשמח לשמוע את סדר לימוד החודשי?

אם לא חוזרים. שוכחים! הוא מדגיש זו המציאות היחידה. הרבה מההצלחה תלויה עד כמה הפנמנו את הסוד הגלוי שכדי להצליח, הדבר הראשון שאנו צריכים וחייבים הוא לחזור על הלימוד. כאן הוא עובר לפרט את דרכי לימודו כיום. כמובן, כדאי לזכור שהוא כבר נבחן במחזור הקודם, בכל חודש על הלימוד: בכל יום בצהריים בין הסדרים, אני ממשיך את המסורת של לימוד הדף היומי בהפסקת הצהריים. בסיום הלימוד, אני משנן בעל פה מול הגמרא הפתוחה את מה שלמדתי כעת בדף, ואז חוזר ולומד את הדף מבפנים. למחרת, לפני הלימוד החדש, אני משנן שוב את הדף של אתמול.

וכך אתה ניגש למבחן החודשי? מבקשים אנו לוודא שהבנו נכון.

כאן אני צריך להקדים. בשנים האחרונות, מאז שזכיתי והצטרפתי ל'קנין ש"ס' סדר ב' מוקדש בכל יום לחזרה של כעשרה דפים, על פי סדר של מסכתות זה אחרי זה. כך שבתוך סדר זה אני משלב את ההכנות למבחן החודשי וכן בהמשך, למבחנים המסכמים המתקיימים בכל ארבעה חודשים על 120 דף.

כלומר, הוא חותם את תשובתו, בכל ימי החודש, הלימוד החודשי הוא כפי שכבר פירטנו. אך בהתקרב המבחן החודשי, בשלשת הימים שלפני המבחן החודשי, אני עובר ומשנן בכל יום עשר דפים מהלימוד החודשי, וכך ניגש למבחן החודשי. כמו כן, כשבועיים לפני המבחן המסכם, אני עובר לשינון הדפים של המבחן המסכם.

כאן, מגיעים אנו לשאלת השאלות. ככה יכולים להצליח להיבחן על יותר מאלפיים דף במבחני 'קנין ש"ס'?

נראה שכן. משיב הוא בחן. רק כעת היה המבחן הגדול שהתקיים בבנייני האומה, רק מלראות את התמונה מקבלים אהבת תורה וברע"ן לזכות. אישית, יצאתי משם בחיזוק גדול. אני לא היחיד שמשקיע ומתמודד, הרבה אברכים מתאמצים ומתקדמים. למעשה. לגבי השאלה, אולי ישנם כאלה הזוכים ומצליחים לשנן את

כל דפי הגמרא לפני המבחן, אני, אף שאיני מצליח, אבל ברוך השם, לפחות פעם בשנה אני עובר ומשנן את כל הלימוד.

מהו הנקודה שלדעתך מהווה סוד ההצלחה? מעיזים אנו לשאול?

עקביות. נשמעת המילה הכל כך מאתגרת, בחינניות משכנעת. עד היום זכור לי - הוא משתף מחייו האישיים - התלבטתי קלות לפני חתונתי מה עלי לעשות כי המבחן החודשי יצא בערב שבת שבע ברכות... בסוף זה היה פשוט חלק מהחוויה. את המבחן כמובן לא פספסתי, כולל שינון וחזרות בימי שבע ברכות...

בהמשך, זיכני השי"ת ונהייתי לאב. נולדה לנו בת ראשונה. יצאנו מבית החולים במונית. בדרך ירדתי מהמונית, כשהיא ממשיכה לעבר בית מו"ח שליט"א. היה מאוחר מדי. הייתי חייב להגיע כבר למוקד מבחן 'קנין ש"ס'...

אם תמצוי לומר, חלק מהחוויה בחזרות. הוא להיזכר, דף זה למדתי כשבני נולד, ופרק זה שיננתי שם.

וכן, הוא מבקש לציין, עד היום זכור לי יום ששי ששהיתי לצורך רפואה במרכז. ניסיתי ללא הועיל לתפוס מונית למוקד המבחן בפתח תקווה, ולא הצלחתי. כך שיש מבחן חודשי אחד שכן פספסתי במחזור הנוכחי...

מה אתה משיב לחבר/מכר המתעניין אצלך על הצטרפות לתכנית "קנין ש"ס"?

למה לא? עונה הוא בפשטות. בוא נעשה לעצמנו סדר בדברים: המטרה היא ליזכות לידיעת התורה. בזכות 'דרשו' כל אחד יכול באמת ליזכות לזה. ישנם כל כך הרבה מסגרות לימוד כדוגמת ה'דף היומי בהלכה' ו'עמוד היומי' ועוד. גם בסדר ה'דף היומי' עצמו, קשה לך להיבחן עם תוס', התחל גמרא עם רש"י.

שמעתי על כמה שהצטרפו עכשיו בקדשים עם התחלת מסכת זבחים להיבחן על ה'דף היומי', וזה מהלך נכון, הם מתרגלים כעת ללימוד עקבי. וכן לומדים לזהות מה הדרך הנכונה עבורם לשנן ולסכם את הלימוד. רק, אל תהיו 'נדנדה', חותם הוא ומסביר: מי שרוצה ליזכות ולהצליח צריך להחליט מה הוא רוצה. משם, להיות רציני ועקבי. עד להצלחה המאושרת.

לשליחת תגובות לכותב המאמר, או לשתף בטיפים וראיונות לצד דרכי הצלחה כתבו ל: a0533185209@gmail.com

לחיות כמו יהודי

קביעות בלימוד יומי ב'משנה ברורה' במסגרת 'הדף היומי בהלכה' - ללמוד לחיות כיהודי אלפי שיעורים מתקיימים מדי יום בפריסה ארצית, לפרטים והצטרפות גש לעמדות 'נדרים פלוס'

מתוקים מדבש

**"חפשו בכל העולם, אם ישנו בית שמכבדים בו את השבת כמו בביתי!
והראיה לדברי היא, עצם העובדה שכבר ביום חמישי כל צרכי השבת
ערוכים ומסודרים"**

"וַיַּחֲלֶם יְהוָה סֶלֶם מִצֵּב אֶרְצָה" (בראשית כ"ח, י"ב)

על עצמו. לאחר שהרהר הרידב"ז ממושכות, אמר בבטחה: "הבה תחפשו בכל העולם, אם ישנו בית שמכבדים בו את השבת כמו בביתי! והראיה לדברי היא, עצם העובדה שכבר ביום חמישי כל צרכי השבת ערוכים ומסודרים בביתי לכבוד שבת!"...

"שוב ישבו ודנו חברי בית הדין בטענתו בכובד ראש, ואכן הסכימו עם הטענה, כי אכן אין בית שמכבדים בו את השבת כמו בביתו של הרידב"ז, ומחמת טענה זו זכה בבית הדין ופסקו דינו לחיים.

"בשלב זה", אמר הרידב"ז לבני משפחתו, 'הקצתי מחלומי'. וכאן פנה הרידב"ז לילדיו בבקשה: 'הנה שומעים אתם כמה חשיבות מייחסים להנהגה זו בשמיים, על כן מבקש אני מכם ומכל צאצאי, להשתדל לקבל על עצמכם גם כן, להקדים ולהתכונן לשבת כמה שיותר מוקדם, שהוא בכלל כבוד שבת..."

**כשהגיע לבית רבנו, פנה לרבנית ובקש
לקנות חלב. ענתה לו: "מאין לי חלב?
האם יש לי פרה חולבת?"**

"וַיֵּתֶן לִי לֶחֶם לֶאֱכֹל" (בראשית כ"ח, כ)

בגיליון 'מתיקות הדף היומי' מסופר על הרבי הקדוש רבי שלמה מקרלין זי"ע הי"ד, שטרם התגלותו, הוא היה אברך עני ואביון ולא

בספר 'אוצרותיהם אמלא' מביא מה שסיפר הרה"ג מנחם עזרא אברמסקי זצ"ל, בנו של מרן הגאון רבי יחזקאל אברמסקי זצ"ל בעל ה'חזון יחזקאל': מילדותי ראיתי בבית הוריי איך כבר ביום חמישי כל צרכי השבת מוכנים - המפה הלבנה נפרסה, התבשילים בושלו, ואווירת שבת שרתה בבית. כשרעייתי באה לראשונה ביום חמישי בערב והתפללה על ההכנות המוקדמות, אמרה לה אמי: "אספר לך מאיפה זה בא."

"לפתע, לתדהמת בני המשפחה, התעורר הרידב"ז מעלפוננו, פתח את עיניו וסובב את ראשו לכוון העומדים בסמוך אליו. היה נראה כי הוא שרוי בחרדת קודש ובהשראה מיוחדת. לאחר שנה מעט והתאושש, החל לספר את אשר ארע עמו בשעה ששכב ללא הכרה: "בחלומי ראה את עצמו עומד בפני בית דין של מעלה, שם החלו לדון לגביו, אם להשאירו בחיים אם לאו. פתאום הוא שומע את הכרוז יוצא למעלה ומכריז את גזר דינו: 'הגיע זמנו של יעקב דוד בן זאב להפטר מן העולם'. אך לפני כן נמנו וגמרו לקרוא לבעל הדין עצמו, כדי להשמיע את טענותיו, שמא יש לו יכולת ללמד זכות על עצמו להשאירו בחיים.

"פתח הרידב"ז וטען, כי מכח היותו רב העיר צפת עליו להשאר בחיים, כיון שכל יסודות ההלכה והקדושה של העיר תלויים על צווארו; מקוואות, עירובין, שמירת שבת וכדומה, ובאם יסתלק, תישאר העיר בלי מגן ושומר ראוי על צרכי הדת שלה. בית הדין דנו בתוכן טענתו, והכריעו שטענה זו אינה מספקת דיה, משום שגם רב אחר שימונה במקומו, יוכל לפעול כמותו באותה מתכונת, ואין חובה משום כך להשאיר דווקא אותו בחיים.

"שוב שאלוהו בבית דין של מעלה, אם יש לו זכות נוספת ללמד על עצמו? והשיב הרידב"ז שהוא עוסק כעת באמצע חבורו 'נמוקי הרידב"ז' על הירושלמי, ובאם יסתלק מן העולם בטרם עת, לא ישלם החבור. שוב דנו בבית דין על טענתו, והכריעו שגם טענה זו אינה מספקת להשאירו בחיים, כיון שיכולים גם תלמידי חכמים אחרים להשלים את החבור.

"בשלב זה הודיעוהו, כי ניתנת לו כעת אפשרות אחרונה ללמד זכות

**בא, אפוא, אל בנו של רבי מאיר, רבי דוד
חי אבוחצירא שליט"א, וקבל: "מו"ר
אביכם הבטיח לי פרנסה לכל החיים,
ועכשיו פיטרוני מעבודתי!"**

"הגידה לי מה פשפפתך" (בראשית כ"ט, ט"ו)

יהודים רבים שעמדו לעלות ממרוקו לארץ ישראל, היו נוהגים לסור
טרם צאתם לביתו של רבי מאיר אבוחצירא זצ"ל לברכת הדרך.

בספר 'הנני בידך' מובא מעשה נורא שהיה עם יהודי אחד שביקש
להיפרד לפני עלותו לארץ הקודש, אך החל לבכות בכי מר. "הן נבער
מדעת אני", הוא הסביר. "ומהיכן אתפרנס בארץ הקודש, אשר בה
כולם מלומדים ויודעים קרוא וכתוב?"

הרגיעו רבי מאיר ואמר: "הבורא יתברך זן ומפרנס לכל, ומתקן מחיה
ומזון לכל בריותיו אשר ברא ברחמיו וברב חסדיו. מי שידוע קרוא
וכתוב, מזמן לו הבורא פרנסה שתובעת ידיעת קרוא וכתוב, ומי שאינו
יודע קרוא וכתוב, יזמן לו פרנסה שאינה מצריכה ידיעת קרוא וכתוב".
אורו פני האיש, ובשמחה גדולה סיפר לכל מכריו וידידיו על הברכה
שקיבל, ועוד הוסיף ואמר שכבר אין בלבו שום דאגה כלל. עלה
האיש ארצה, והתיישב בקרית אתא. בנו התקבל לעבודה בקרית
רפא"ל, הרשות לפיתוח אמצעי לחימה, והיה לעוזרו של אחד
מבכירי מהנדסי הטילים.

יום אחד שוחח המהנדס עם עוזרו על בעיה קטנה אך מציקה -
ערמות של תוכניות סודיות מצטברות במשרדיהם, ומפאת הוראות
הבטיחות החמורות - אסור להשליכן לאשפה. המגירות מתפקעות
מרוב ניירת, המדפים עומדים לקרוס, מה עושים?

"צריך להביא אדם שאינו יודע קרוא וכתוב", אמר העוזר, "והוא
ישמיד את התוכניות".

"היכן נמצא אדם שאינו יודע קרוא וכתוב?", תהה המהנדס.

"אני מכיר אדם כזה - אבי!".

בדקו ומצאו, שאכן האב אינו יודע כיצד להחזיק עיתון, וכן ראו שאדם
ישר והגון הוא. קיבלוהו, אפוא, לעבודה, העמידו לרשותו משרד,
ומבוקר עד ערב עמד והשמיד תוכניות סודיות, וקיבל משכורת נאה.
שלושים שנה חלפו, והוא יצא לגמלאות. העניקו לו פנסיה נאה
ופיצויי פרישה, ושלחוהו לביתו. האיש לא היה מרוצה מהפרישה
שנכפתה עליו.

בא, אפוא, אל בנו של רבי מאיר, רבי דוד חי אבוחצירא שליט"א,
וקבל: "מו"ר אביכם הבטיח לי פרנסה לכל החיים, ועכשיו פיטרוני
מעבודתי!". אמנם תשובתו לצדו היתה, שכן הפנסיה הנכבדת
שקיבל - אף היא בגדר פרנסה הגונה, אך רבי דוד חי הבטיח לו: "אל
דאגה אם הבטיח אבי - דברו לא ישוב ריקם!"

לא ארכו הימים, ומן המפעל פנו אל האיש שישוב לעבודתו, מאחר
שלא הצליחו למצוא תחליף בור כמוהו, והמשרדים כבר מתפקעים
מרוב ניירת... שב האיש לעבודתו, והמשיך להתפרנס מאי ידיעת
קרוא וכתוב...

היה לו לחם לאכול. הוא היה יושב בבית המדרש ביום ובלילה ועסק
בעבודתו הקדושה ובתלמודו.

התבונן בו אחד מבאי בית המדרש, ותמה עליו מהיכן הוא מפרנס את
אשתו וילדיו? משראה שרבו אינו פוסק מעבודתו, ניגש אליו ושאלו:
"יונגערמאן [-אברך]! מהיכן אתה חי? ומנין מזון ומחיה לבני ביתך?".
השיבו רבי שלמה: יש לי שתי "קיא" [פרה באידיש - 'קיא']. הבין
השואל, שיש לרבנו בביתו שתי פרות חולבות ועליהן פרנסתו. התענין
לדעת מקום מגוריו, ברצותו לשלוח אליו לקוחות ולהרבות פרנסתו.
כשהגיע לבית רבנו, פנה לרבנית ובקש לקנות חלב. ענתה לו: "מאין
לי חלב? האם יש לי פרה חולבת?"

חזר האיש לרבנו ושאל "למה רמיתני" ... ענהו רבי שלמה: "חלילה
לי מלשקר, באמת כל חיותי משני 'כי'. האחד, 'כי' בו ישמח לבנו,
והשני 'כי' בשם קדשו בטחנו". הוסיף על כך הרבי הקדוש ר' מרדכי
מלכוביץ: אנחנו לא יכולים להגיע לדרגה כזו, אך יש לנו שני 'כי'
אחרים שמהם כל חיותנו: חסדי ה' כי לא תמנו, כי לא כלו רחמיו.

**בני המשפחה שהבחינו בכך סברו כי
מאכל זה אינו ערב לחיכו... אך הקפדתו
שלא לאכול תפוזים עוררה השתאות**

"וכל אשר תתן לי עֵשֶׂר אֶעֱשֶׂנו לך" (בראשית כ"ח, כ"ב)

הגאון רבי מרדכי לייב מן זצ"ל היה נזהר שלא לאכול תפוזים. בני
המשפחה שהבחינו בכך סברו כי מאכל זה אינו ערב לחיכו... אך
הקפדתו שלא לאכול תפוזים עוררה השתאות, שכן לפעמים,
אפילו היו חתיכות מועטות של תפוז מעורבות בלפתן - לא ניאות
רבי מרדכי לאכול.

בספר 'חכו ממתקים' מסופר שרק לאחר פטירתו נפתרה התעלומה.
רבי מרדכי, שעלה לארץ ישראל בגפו, למד בישיבת לומז'ה בפתח
תקוה. באחד הימים יצא לטייל, לחדש כוחות. הביט בשמחה
בפרדסים עמוסי התפוזים שפיארו את פתח תקוה באותן שנים.
רבי מרדכי, שלא הכיר פרי זה, התפעל מהיופי, מריחות גן-העדן של
הפרדס. כשהבחין באחד הפירות שנשרו מן העץ החליט לטעום
ממנו. נטל את התפוז ובהתרגשות בירך 'שהחינו' ו'העץ'.

בצאתו מן הפרדס החלו מחשבות להשתולל במוחו. הרי אכל
מהפרי טרם הופרשו ממנו מעשרות. ואף שהיתרים רבים לאכילתו,
כי פירות הפקר פטורים מכך, מה גם שהוא אכל אותו בסמוך לעץ
ועדיין לא נעשה בפרי 'גמור מלאכה'. אבל עצם העובדה שהוא
אכל את הפרי לפני שבירר היטב עם עצמו ועם רבותיו את ההלכה,
הציקה לו עד מאוד ולא נתנה לו מנוח.

מחשבות אלו לא הרפו ממנו. או אז קיבל על עצמו רבי מרדכי שלא
יאכל יותר פרי זה במשך כל ימי חייו. רבי מרדכי אכן עמד בקבלה
זו. למותר לציין כי בני משפחתו, תלמידיו ומכריו אף לא ידעו זאת!
הדבר התגלה באקראי על ידי אחד מגאוני התורה, שרבי מרדכי
סיפר לו את המעשה הזה באקראי.

את ה"חיי אדם" - ים של פוסקים וביאור הלכה, ודרך זה אתה למד על היקף הגדלות של אותו אדם צנוע שלא דבר על עצמו מעולם. ה"כף החיים" הותיר אחריו אוצר בלום של שמונה כרכים על "אורח חיים", ועוד שני כרכים על "יורה דעה" - חיבור הלכתי שהוא אחד החשובים והמרכזיים ביותר לעדות המזרח, ועוד ספרים נוספים. דווקא מי ששותק זוכה לעלות למדרגות עצומות ולהשמיע קולו מסוף העולם ועד סופו!

רחל אמנו, שהיתה מיוחדת בשתיקתה, זכתה שדווקא קולה הוא זה שנשמע. היא זכתה לצעוק על בניה, והיא זו שצועקת עליהם מדי לילה בלילה. "קול ברמה נשמע נהי בכי תמרורים, רחל מבכה על בניה מאנה להינחם על בניה כי איננו". וקולה נשמע - "כה אמר ה': מנעי קולך מבכי ועיניך מדמעה כי יש שכר לפעולתך ושבו מארץ אויב". היא שהייתה שותקת היא היחידה שקבלה את רשות הדבור! לה, ורק לה, הקב"ה שומע!

(דורש ציון' - תודתנו ל"פה נוף" ספרים)

לדרשתו. כשראה העגלון כי הדרשן הוא לא אחר מאשר הנוסע שאותו זרק מן העגלה, התעלף במקום.

ה'חפץ חיים' הנחיל לעולם כולו את העניין של שמירת הלשון והזהירות מדיבורים אסורים, והוא עצמו היה סמל ודוגמה ליכולת לשתוק, להצניע עצמו ולא לומר מה שאצל כולם יוצא מיד החוצה.

הכף החיים

האדם השני שאותו ציין רבי יהודה צדקה, היה ה"כף החיים", רבי יעקב חיים סופר זצ"ל. הוא היה יושב ולומד בבית הכנסת "שושנים לדוד", ואף אחד לא שמע אותו. במשך קרוב לארבעים שנה נהג לשבת ולכתוב ספרים, והכל בשקט ובצנעה. והנה - סיים הרב צדקה - לאחר פטירתו, שים לב מיהם 'ראשי המדברים' בעולם? ה"משנה ברורה" ו"כף החיים"... אי אפשר לזוז בלעדיהם!

אתה רוצה ללמוד "שולחן ערוך"? - אתה פותח מיד "משנה ברורה". בלי זה אי אפשר להבין. הוא מביא לך את הרמ"א, את ה"מגן אברהם",

רגש הכנעה והתבטלות

כדי שיחה ידידותית שמעתי כיצד הוא מתבטא בפני אבי: "העולם אינם יודעים כי אם אחוזים קטנים מגודל האהבה והקירבה להן זכיתי מרבינו ה'חזון-איש'. היה בינינו קשר נפשי עמוק עד כדי כך, שפעם כאשר הוצרכתי לצאת ערב אחד מהעיר, אמר לי ה'חזון-איש' למחרת: 'הרגשתי שאמש לא היית בעירנו'..."

(מתוך סדרת הספרים 'אוצרותיהם אמלא')

עוד אמר רבי יעקב באותו מעמד, שאחת מההצלחות הגדולות של הבית היהודי, היא להציב מול עיני הילדים את דמויות גדולי ישראל, ולהנחיל להם את רגש ההכנעה וההתבטלות כלפיהם.

זכורני בביקור שערך מרן הגאון רבי שמואל הלוי וואזנר זצ"ל, בעל ה'שבט הלוי' בבית אבי מורי שליט"א לרגל שמחה משפחתית. תוך

היה אצלי קשה ביותר, לא זכיתי לפרי בטן, חלפו שמונה שנים של בכי ותפילות, השתדלויות רפואיות, עד שזכיתי לבשורת בן, ברגע שהתבשרתי על הלידה, קפצתי ממקומי, לא על מנת לבשר לאיש כי לא ראיתי איש, שטוף דמעה והלום שמחה התחלתי לרוץ. הגעתי אל בית אבא, ונעמדתי מול הקופה, כשהדמעות על לחיי, פתחתי את אגרופי הקמוץ והוצאתי פרוטה ראשונה מבין השלוש: תודה ה' שנתת לי בן..."

לפתע הרמתי ראשי ומישהו עמד לידי, אבא היה שם, וגם הוא החזיק שלוש מטבעות בידו, זהו, זו הירושה שנותרה לי ממנו, אוצר גדול מכסף וזהב: קופת התפילה שליוותה אותי מאז ועד היום.

מול דלת הכניסה, מידי ערב כשאבא חזר מותש מעמל יומו היה ניגש אל הקופה, מתבונן בה בריכוז מכניס ידו לכיסו ושולף שלוש מטבעות.

אבא היה בורר מטבע אחת, משלשל אל קופת הצדקה ולוחש: "תודה ה' שנתת לי בן".

שוב לוקח מטבע נוספת ובאותה רצינות מוסיף: "תודה שנתת לי בן בן שמברך ומתפלל". לבסוף היה משלשל מטבע שלישית ואומר: "רק בקשה לי אחת שהבן ימשיך להתפלל ולברך, יותר אינני צריך כלום" כך מידי ערב לאורך עשרות שנים.

השנים נקפו וזכיתי להקים בית, מה שהלך אצל אחרים בקלות -

ללמוד במתינות, ביסודיות ובעיון קל

'עמוד היומי' - ללמוד בקצב שלך ולדעת את הש"ס עם עיקרי המפרשים

פירוש ישראל עירובין

יוצאים לבית חולים מחוץ לעיר,
בנסיבות משמחור ב"ה,

האם ניתן
לקחת
התיק או
מסמכים
נדרשים?

י"ז כסלו תשפ"ו
גם אתה מתחיל בלימוד
הלכות עירובין
וידוע לחיות כיהודי!

ערב, ואין 'שיחה' אלא תפילה... 'שיחה' היא תפילה הנאמרת כאדם המשוחח עם חבירו על העניינים הנצרכים לו, והחבר עונה לו ומספק את צרכיו כפי אפשרויותיו. תפילה מעין זו מתאימה לזמן המנחה, כשהיום בעיצומו והאדם כבר שקוע בעסקיו ומשוחח עם אנשים בענייניו, הנה הוא נפנה לשוחח עם הקב"ה על הדברים הנצרכים לו. לפי"ז נבין שתפילה שהיא כ'פגיעה', היינו ריבוי תפילות עד השגת הבקשה, מתאימה לערבית שהיא תפילת רשות, כי כל מהותה של תפילה שהיא כפגיעה, היא ריבוי תפילות מעבר לחובה, להרבות בתפילה יותר ממה שחייבים, עד שהבקשה נענית.

כשהרפואה מתייאשת, התפילה פועלת

שמעתי מכלי ראשון, סיפר הגה"צ רבי אלימלך בידרמן שליט"א, לפני זמן מה נפל למשכב ילד מעיר התורה 'בני ברק' בחולי מסוכן מאוד. בתחילה פנו הוריו לרופאים שעשו בו טיפולים רבים וקשים, אך עד מהרה התייאשו הרופאים, כי המחלה קיננה בגופו בעוצמה רבה, וכל התרופות לא השפיעו ולא היטיבו את מצבו.

אחר זמן מה, קראו הרופאים להורים והודיעו להם בצער כי הם ניסו את כל מה שהרפואה מסוגלת להציע, ואין בידם עוד תקווה... למותר לציין את צערם וכאבם של ההורים על ילדם הרך שסוכל כה קשה... אבי הילד סיפר את בשורת הרופאים לחברו הטוב, ובתגובה ענה לו החבר: "עד עתה הרופאים ניסו את כל כוחם והם התייאשו, מעתה נעשה אנחנו את מה שיש בכוחנו לעשות... נרבה בתפילה עד שהישועה תבוא..." מדיבורים למעשים, מיד הזמין החבר הסעה לציין הרשב"י במירון, קרא לקבוצה מחבריו והציע אף לאבא להצטרף אליו לנסיעה. האבא הסכים להצעה, ולא זו בלבד, הוא אף צירף לנסיעה את הילד החולה. הוא עטף אותו בשמיכות שלא יצטנן בדרך הארוכה, וכך יצאו לדרכם כשבליבם תקווה גדולה לרפואה שלמה...

בהגיעם אל הציון הקדוש, הושיבו את הילד על הספסל סמוך לציין והחלו באמירת פרקי תהילים בקול בוכה ומתחנן לבורא כל הרפואות שימצא מזור ותרופה לילד המתיסר...

בעודם מתפללים, לפתע החל הילד להתפתל מייסורים והחל לבכות ללא הפסקה. לב כל המתפללים נקרע לגזרים בראותם את המחזה המרטיטי, הנה הם חווים בעיניהם את ייסוריו של הילד, והתעוררו עוד יותר להמשיך להעיתיר לרפואתו מעומק ליבם, ביתר עוז וביתר שאת, וכך סייעו פעמיים את ספר התהילים...

לפתע, ביקש הילד מאביו כוס מים, ויהי הדבר לפלא, הרי כבר תקופה ארוכה שהוא אינו מסוגל להכניס לפיו דבר מאכל או משקה, והוא ניזון רק דרך הוריד, והנה כעת הוא מבקש לשתות מים...! האב נתן לו כוס מים בהתרגשות רבה, הילד שתה והורגע לו...

כשחזרו לביתם, החליט האב כי יגש שוב לרופא לבדוק את מצבו של הילד. לאחר הבדיקה, התפעל הרופא מהשינוי לטובה שחל בילד, ומיד הציע לנסות סדרת טיפולים נוספת. וברוך ה' שומע תפילות, לאחר זמן מה התרופות החלו לתת את אותותיהם, הילד התחזק עד שהבריא כליל...

***4992 בית הוראה**
'משיבי הדף היומי בהלכה'

מענה לשאלות בדף הנלמד
חולק ד' הלכות עירובין
24 שעות ביממה עברית אידיש
בשיתוף מוקד העירוב בארץ הקודש

על מי מוטלת מצות החינוך למידות טובות וליראת שמים? האם יש חובת חינוך להידור מצוה? ומהו גיל החינוך למצוות 'לא תעשה'?

קטן או קטנה שהגיעו לגיל חינוך, חייב אביהם לחנכם לקיום מצוות 'עשה' ולמונעם מלעבור על איסורי 'לא תעשה', בין דאורייתא ובין דרבנן. ונחלקו הפוסקים אם יש חובת חינוך להידור מצוה, אשר אינו חובה מעיקר הדין. וחייב זה של 'חינוך' נזכר בספר משלי: "חֲנֹךְ לְנַעַר עַל פִּי דָרְכּוֹ, גַם כִּי יִזְקֶינָה לֹא יִסּוּר מִמֶּנָּה". ונחלקו הפוסקים האם מצות חינוך מוטלת גם על האם, אך לכל הדעות מקיימת האם מצוה בכך שמחנכת את ילדיה לקיום המצוות. וכן להורים גרושים הגדל אצל אמו, דעת השבט הלוי, שאין אביו מחויב בחינוכו. ובזמן שהקטן נמצא

בתלמוד תורה, דעת הגר"נ קרליץ זצ"ל, שמסתבר שכיון שהאב שִׁכַּר מלמד לבנו, מוטל על המלמד לחנכו וגם למונעו מעבירות בשעות שבהן הוא מלמד, וכחייב האב. וחינוכם של הבנים והבנות למידות טובות וליראת שמים, דעת הגר"נ קרליץ זצ"ל, שבוודאי מוטל גם על האם, ואדרבה מוטל הוא בעיקר עליה, בהיותה זו הנמצאת בתמידות במחיצתם, ועל חינוך זה נאמר במשלי: "וְאֵל תִּטֹּשׁ תּוֹרַת אִמְךָ".

וגיל החינוך למצוות 'עשה', הוא בכל קטן לפי הבנתו וידיעתו ובכל מצוה כפי ענינה. ולדוגמה: קטן היודע על יום השבת חובה להרגילו בשמיעת קידוש והבדלה, והיודע להתעטף בציצית כהלכתה חובה לחנכו במצות ציצית. ודעת הגר"נ קרליץ זצ"ל, שאין צורך שהקטן יבין את מהות המצוה, אלא די בכך שידע לעשות את מעשה המצוה כהלכתה. ובאופן כללי, הפוסקים נקטו את הגילאים חמש, שש ושבע, כגיל חינוך למצוות עשה, כשהגיל משתנה, כאמור, מקטן לקטן וממצוה למצוה. ולמעשה, בנוגע למצות ציצית, כתבו האחרונים שיש להלביש את הקטן בציצית כשיועד לדבר, ולכל המאוחר בגיל שלוש, והוסיף הגר"ש אלישיב זצ"ל, שהמנהג להלבישו מגיל שלוש, אף אם דרכו להתלכלך תדיר מעפר ומבוץ.

וגיל החינוך למצוות 'לא תעשה' - משעה שהקטן נעשה 'בר הבנה', כלומר, שהוא מציית להוראה שלא לעשות מעשה מסוים או שלא לדבר דיבור מסוים. והגדרת ה'ציות' לעניננו היא - שאף שלא בפני אביו יִפְנֹעַ הקטן מעשיית מעשה שהורה לו אביו שלא לעשותו; ודעת הגר"נ קרליץ זצ"ל, שאין הכוונה לציות 'עיוור' מחמת שאביו אסר זאת עליו, אלא לציות מתוך הבנה שליהודי אסור לעשות מעשה זה. ופעוט שאינו בר הבנה, אין אביו מחויב למונעו מעבירות, אולם, מאכילת מאכל אסור יש למונעו, משום שהמאכל האסור יזיק לו בעתיד בכך שמטמטם את לבו ומכניס בו תכונות שליליות.

[שו"ע שמו, א, ומשנ"ב א-ג; בו"מ דרשו, 3, 4, 10, 11, 13, 14, 16]

האם מותר לגרום לקטן לעבור על איסור לצורכו של הקטן? הרואה ילד זר עובר על איסור - האם צריך למונעו מכך? והאם אדם מחויב לשלם על נזקים שגרם בילדותו?

חכמינו ז"ל דרשו משלושה מקומות בתורה שאסור לגרום לקטן לעבור על איסור, וכגון להאכילו מאכל אסור, לצוות עליו לעשות מעשה אסור או להטעותו שהמעשה האסור מותר. וכמו כן, אסור לתת לקטן לשחק במאכל אסור, מחשש שיאכלנו. איסור זה מכונה 'ספיקה', על

שם המשמעות הארמית של מילה זו: 'האֶכְלָה', דהיינו שאסור להאכיל את הקטן במאכל אסור, והוא הדין לשאר האיסורים. וספייה באיסור דאורייתא אסורה מדאורייתא, ובאיסור דרבנן - מדרבנן; אך בדבר האסור משום חומרא, כתב הארצות חיים מספינקא שאין בו איסור ספייה. ואיסור הספייה, הוא אף בתינוק שאינו מבין ואינו מדבר.

וכשם שאסורה ספיית איסור לקטן, כך אסור לומר לגוי לספות לו וכדין 'אמירה לגוי' האסורה בשבת ובכל איסורי התורה. אולם, כשהקטן זקוק לכך, וכגון קטן חולה הזקוק לאכילת חמץ בפסח, מותר לומר לגוי לספות לו את האיסור, ואף באיסור דאורייתא. וכשאינן אפשרות לספות על ידי גוי, יש שנראה מדבריהם שמותר לבקש מקטן אחר לספות את האיסור לקטן זה. וספייה על ידי ישראל באיסור דרבנן, כשהדבר נעשה לצורכו של הקטן - לדעת השולחן ערוך אסורה, ויתרה

מזו, שאם מדובר בקטן שהגיע לחינוך, מחויב אביו למונעו מלעבור על האיסור דרבנן; אך לדעת פוסקים רבים הספייה באופן זה מותרת, ואף באופן שהמטרה העיקרית היא לצורך הגדול, וכגון שהגדול נותן לקטן להביא לבית הכנסת דרך רשות הרבים ספר מסוים שגם הקטן וגם הגדול זקוקים לו, ועיקר מטרתו של הגדול היא להשתמש בספר בבית הכנסת. אולם, באופן שניכר כי עיקר הספייה אינה לצורך הקטן, הורה הגר"ח קניבסקי זצ"ל שהספייה אסורה לכל הדעות; ולכן, לדוגמה, אסור לבקש מקטן להעביר ספר תורה ברשות הרבים לצורך קריאת התורה, למרות שגם הקטן רוצה לשמוע את הקריאה.

והרואה קטן - שאינו בנו ואינו מחויב בחינוכו - עובר מעצמו על איסור, לדעת השולחן ערוך אינו מצווה למונעו מכך, ואף אם מדובר באיסור דאורייתא, ואף אם הקטן שהגיע לחינוך. אולם, אם הקטן עושה את מעשה העבירה עבור אדם מסוים, מחויב אותו אדם למחות בידו. והרמ"א הביא שתי דעות בדבר - דעה אחת כדעת השולחן ערוך, ודעה נוספת הסוברת שאם הקטן הגיע לחינוך מוטל על כל אדם למונעו מעבירה. ולהלכה, באיסור דאורייתא יש להחמיר. והקטן עצמו - אף שאינו צריך לשוב בתשובה על מעשיו אף לכשיגדל, רצוי שיעשה דבר מה לשים תשובה ולכפרה. וקטן המזיק - בית הדין מצווים למונעו מלהזיק, אבל אינו צריך לשלם עבור הנזק, אף לכשיגדל, כי אם לפניו משורת הדין.

[שו"ע שמג, א, ומשנ"ב א, ד, ה, ז, ח וט, וביה"ל ד"ה מדברי; בו"מ דרשו, 20, 22, 31, 32, 34, וראה שם, 1 ו 26; (שבת קנה, ב, ועוד)]

למי תיקנו חכמים שבת מיוחדת עבורו בלבד? ומי צריך לחלוץ את התפילין לפני תפילת שחרית?

הנמצא במקום המנותק מתקשורת, והתבלבל בספירת ימי השבוע ואינו יודע מתי יום השבת, ואין לו אפשרות לברר זאת - אסור בעשיית מלאכה דאורייתא בכל הימים, כי אם לצורך פיקוח נפש, כגון להשגת מזון ומשקה הכרחיים; משום שספק דאורייתא לחומרא. ומותר בעשיית כל איסורי שבת דרבנן, משום שספק דרבנן לקולא, [אך ראה להלן]. ותיקנו חכמים שאדם זה ימנה שבעה ימים החל מהיום שבו גילה כי התבלבל, ויקדש את היום השביעי בעשיית קידוש על היין בכניסתו והבדלה על היין בצאתו, ובתפילות של שבת, כולל מוסף, כדי שלא תשתכח ממנו השבת. ואין בכך חשש ברכה לבטלה, כיון שזוהי תקנת

חכמים שיברך ברכות אלו של הקידוש, ההבדלה והתפילות, למרות שספק בידו אם זהו יום השבת. ויש אומרים, שבכלל תקנה זו - אסור לו לעשות ביום זה גם איסורי שבת דרבנן [ראה לעיל], משום שחכמים החשיבו את יום זה לגביו כשבת ודאית; ויש אומרים שלא החשיבו יום זה כשבת ודאית, וממילא רשאי לעשות מלאכות דרבנן כשאר הימים. וחובה על אדם זה שהתבלבל בספירת הימים, להניח תפילין בכל הימים, ואף ביום שמקדש ומבדיל בו, משום שלא החשיבו חכמים את יום זה כשבת לגביו אלא לענין קידוש והבדלה ותפילות, ולכל היותר גם לענין איסורי שבת דרבנן לחומרא, לדעה הסוברת כן; אך לא לקולא - לבטל מצוות עשה של הנחת תפילין. אולם, לא יניח את התפילין בשעה שמתפלל את תפילת השבת, משום שהמצאות התפילין עליו סותרת לתפילת השבת, שהרי בשבת אסור להניח תפילין.

[שו"ע שדמ, א, משנ"ב א-ד, ו, ז וט, שעה"צ ב, וביה"ל ד"ה החולץ; וראה שם ד"ה ואז; בו"מ דרשו, 6]

מהניסיון שלי, מה שבאמת עוזר ומסייע זה דרבון, תמיכה ועידוד. לכן אני משתדל להיות כל הזמן עם האצבע על הדופק

שיחה עם הרה"ג ר' דוד לובין, הרוח החיה של כל פעילות 'דרשו' בביתר עילית ובסביבתה

יעקב א. לוסטיגמן

איך מקימים שיעור חדש?

"האמת שזה עבודה קשה מהעבודות הקשות שבמקדש. צריכים לאתר מקום, לבחון את הפוטנציאל, למצוא מגיד שיעור מתאים, ולשבץ גם משתתפים לשיעור, ואז מגיע החלק הכי קשה - למצוא את הזמן שמתאים לכולם או לפחות לרובם..."

"כשמתחילים מחזור חדש או חלק חדש במשנה ברורה, זה יותר קל, כי יש התעוררות מהציבור ואנשים פונים אלי מיזומתם, ומבקשים להקים שיעור. כשזה באמצע מחזור, אני עובד בדרך כלל עם הרב של בית הכנסת או הגבאי, מישוה שמכיר את כל הנפשות הפועלות בהיכרות קרובה, ויכול לעזור לי לגבש את כל המארג הזה שמייצר ביחד שיעור חדש".

סביר להניח שלא כל השיעורים החדשים שורדים...

"נכון. לפעמים יש גם אכזבות. אחרי שעבדנו קשה וגייבנו את כל מה שצריך וחיברנו את כל הנקודות, מתברר שזה לא מה שחשבנו, הציבור לא מגיע ומהגיד שיעור מתייאש. הניסיון מלמד שמגידי שיעורים שלא התייאשו והמשיכו למרות הכל, הצליחו לבסוף לגבש סביבם קבוצה ולהשיעור התבסס כדבר קבוע בס"ד".

אתם פועלים גם לחזק את מגידי השיעורים, לתת להם דרבון לאורך הזמן?

"בוודאי. 'דרשו' משתדל לתת מלגות פתיחה, ולאחר מכן מדי פעם יש גם מלגות תמיכה ועידוד. אבל מהניסיון שלי, המלגות הן לא מה שעושה את ההבדל. מה שבאמת עוזר ומסייע זה דרבון, תמיכה ועידוד. כשמגיד שיעור מתאכזב כל יום לגלות שמספר המשתתפים נמוך יחסית, מה שיחזק אותו זה מילה טובה, הערכה. לכן אני משתדל להיות כל הזמן עם האצבע על הדופק, לבדוק איפה צריך לתת דחיפה ודרבון. זה טבעי ואנושי שצריכים דחיפה לפעמים, והכח של הדרבון הזה הוא עצום, כי באמת בסופו של דבר הרי כולנו רוצים את אותו הדבר - להרבות תורה בישראל. כל מה שצריך זה להשקיע ולשמור על עקביות, ושמשיקים באופן עקבי, רואים תוצאות בסייעתא דשמיא".

נבחני 'דרשו' בביתר, מכירים כולם את הרה"ג ר' דוד לובין, כשמי שדואג לכל צרכיהם, ומעמיד לרשותם את כל מערכות 'דרשו' בכל רגע נתון.

ולא בכדי, כפעיל ותיק ורב פעלים, הרב לובין הפך מאחראי השיעורים בביתר עילית, לסוג של מנהל של כל ענייני 'דרשו' בביתר, כולל שמירת קשר רציף עם הנבחרים, תפעול מקומות המבחן השונים ועוד ועוד.

"אחת המשימות החשובות ביותר בעיני היא הקמתם של שיעורי 'דרשו', מספר הרב לובין בשיחה עם 'לקראת שבת'. "האמת שזה המקום שממנו התחלתי וממנו הגעתי לתחומים נוספים. הקמת שיעור זאת השקעה ארוכת טווח, אם הצלחת לייסד עוד שיעור שבו לומדים 'משנה ברורה' במסגרת 'הדף היומי' בהלכה או 'עמוד היומי' וכדו', ההשקעה היא בשלבי ההקמה, ולאחר מכן זה כבר ממשיך להתנהל בלי שתהיה מעורב בכלל. כל ערב מגיעים יהודים ללמוד, יושב מגיד שיעור ומסור להם שיעור, אני עצמי בכלל נמצא במקום אחר, וצובר זכויות בלי להתאמץ... יש לך השקעה רווחית יותר מזה???".

כמה שיעורים כלאו כבר הקמת בביתר ובסביבתה?

"לא כדאי לספור", משיב הרב לובין, "חבל שיהיה לזה 'עין הרע'. אני כן יכול לומר לכם שכמה שיעורים שהקמתי, זה עדיין לא מספיק. יש מקום לעוד, יש מקום לעוד שיעורים רבים!".

מה השיעור הכי מעניין שהקמת עד כה?

"אני חושב שכבר סיפרתי על זה בעבר ב'לקראת שבת', היו הרבה שיעורים מעניינים, אחד המיוחדים שבהם זה שיעור שנמסר בשעות הקטנות של הלילה ב'כולל חצות' פה בביתר, ואם דיברנו על זכויות בלי מאמץ, כאן מדובר על זכויות שאנחנו צוברים מתוך שינה..."

"כמו כן הקמנו גם שיעור בחדר מלמדים באחד החיידרים בעיר, יש שיעורים בהסעות של אברכים שנוסעים יום יום ללמוד בירושלים, שיעורים בבתי עסק שונים לעובדי המקום ולעובדים בעסקים סמוכים, וכמובן רוב השיעורים הם שיעורים 'נורמליים', שנמסרים בבתי כנסת רגילים, אחרי שחרית או בין מנחה לערבית וכדו'".